Kaina 10 Pf.

Partrus

Nr. 24 (1133) Vilnius, 1942 m. birželio 6 d.

SAVISAUGOS DALIŲ SAVAITRAŠTIS

Leidžia Savisaugos Dalių Inspekcija. Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė 3. Telef. per Vilniaus karinę: 29. Darbo val.: 08-13; 14-17 (dienomis prieš šventadienius 08-13). Spausdinamas „Svytnrio" sp., Šv. Onos g-vė Nr. 3.
Vyr. redaktorius kpt. Simas Urbonas.

Naujas vokiečių atsiteisiamasis smūgis prieš Canterbury

Iš Vyriausiosios Fūhrerio Būstinės, birželio 3 d
Vyriausioji Kariuomenės Vadovybė praneša:

Vidurinėje Rytų fronto ruože vietinio pobūdžio puolimai privedė prie apsuptų priešo grupių sunaikinimo. Per šias kovas priešas neteko per 1.500 užmuštais, 2.000 belaisvais, 54 patrankų, 287 granatsvaidžių, o taip pat 3 šarvuočių ir 4 lėktuvų. Staigus priešo puolimas vienos divizijos ruože nuėjo niekais, patiriant jam didelių nuostolių. Kovos lauke pasiliko per 400 užmuštų.

Juodosios jūros vandenyse kovos lėktuvai iš vienos sovietų vilkstinės paskandino vieną 3.000 brt. tanklaivį.

Murmansko uoste smingamieji lėktuvai sunkaus kalibro bombomis pataikė į šešis didelius kroininius ir transportinius laivus.

Laikotarpyje nuo gegužės 21 ligi birželio 1 dienos sovietai prarado 610 lėktuvų. Iš jų 496 oro kovose, 74 numušė zenitinė artilerija, 14 sausumos kariuomenės junginiai, o likusieji dalis sunaikinta žemėje. Tuo pačiu laiku Rytų fronte žuvo 53 savi lėktuvai. Šiaurės Afrikoje kovos tebevyksta.

Canterburio miestas ir praėjusią naktį buvo apmėtytas sunkaus ir sunkiausio kalibro griaunamosiomis bei dešimtimis tūkstančių padegamųjų bombų.

Per naikintuvų puolimus prie Kanalo pakraščių ir atskiriems britų bombonešiams debesų apsauginėje įskrendant į vakarinę Reicho sritį vakar dieną naikintuvai ir karo laivyno artilerija numušė 20 priešo lėktuvų. Pasigendama vieno savo naikintuvo.

Britų oro pajėgos naktį į birželio 3 dieną įvykdė trukdančiuosius puolimus prieš keletą vakarų Vokietijos vietovių. Didesni gaisrai padarė žalos vis pirma gyvenamiesiems kvartalams ir viešiesiems pastatams, o ypač gi Duisburgo mieste.

Tuo tarpu, kai britų propaganda kaip oro puolimo Kėlne paseikmę laiko 20.000 žuvusių, reikia konstatuoti, kad šio puolimo aukų skaičius siekia 200 žuvusiųjų.

Prie Charkovo sunaikinta 11 moderniausių sovietų tankų brigadų

BERLIN. Per apsupamąjį mūšį prie Charkovo į vokiečių nelaisvę pateko sovietų leitenantas Andrej Sanonchovas, iš 37-ajos tankų brigados, pareiškė, kad sovietų tankų daliniai, kurie buvo Timošenko armijos nugarkauliu, Charkovo mūšyje buvo sutriuškinti. Į nelaisvę paimtasis sovietų leitenantas pažodžiui pareiškė: „Mūsų moderniausios pilieninės tvirtovės, į kurias buvo sudėtos tokios didelės viltys, kad jos yra nenugalimos, vokiečių puolimu buvo nustelbtos, ir vokiečių zenitinė artilerija ir vokiečių aviacija jas sumušė. Tuo būdu Charkovo srityje vokiečiai visškai sunaikino 11 tankų brigadų".

ROMA. Kaip Stefani agentūra praneša, Dučė priėmė italų ekspedicinio korpo Rusijoje vadą, generolą Giovani Messe. Šiuo metu atvykęs į Italiją, Generolas Messe Dučei padarė platų pranešimą apie italų kariuomenės dalinių kovas Rytų fronte. Dučė dėl to pareiškė savo pasitenkinimą, pažymėdamas, kad italų kariai savo drąsa, atsparumu ir sugebėjimu itin parodė šaltąją žiemą.

NAUJAS PRANCŪZIJOS VYR. ŠTABO VIRŠININKAS

VICHY. Maršalas Pranciūzijos karuiomenės vyriausioje štabo viršininku paskirtas brigados generolas Jean Eduard Verneau. Iki šiol buvęs štabo viršininkas generolas Picquedar paskirtas karinės divizijos grupės nr. 1 vadu, vietoje generolo Olry, kuris paleistas atsargon. Į vietą generolo Verneau vyriausiojo štabo viršininko pavaduotoju paskirtas generolas Paquin, iki šiol buvęs prancūzų delegacijos Paryžiaus susisiekimo reikalams šefas.

Specialus pranešimas

Charkovo srities mūšio balansas

Vyriausioji Fiurerio būstinė. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša:

Didysis mūšis dėl Charkovo yra baigtas. Generolo feldmaršalo von Bocko fronto ruože generolo pulkininko von Kleisto ir šarvuočių kariuomenės generolo Paulaus armijos gynimąsi prieš sunkiausius priešo didelio masto puolimus pavertė pasididžiuojimo verta sunaikinimo pergale. Vienas rumunų generolo Cornelio Dragalina vadovaujamas korpas, o taip pat vienas vengrų, vienas italų ir vienas slovakų junginiai petys į petį su vokiečių kariuomene dalyvavo mūšiuose ir prie savo vėlievu prisegė naują garbę.

Generolo pulkininko Löhr ir aviacijos generolo Pflugbeil aviacijos junginiai savęs nesigailėdami rėmė kariuomenę gynimosi, o taip pat puolime ir priešo karinę aviaciją išmušė iš lauko.

Sovietų 6-oji, 9-oji ir 57-oji armijos su 20-ėja šaulių divizijų, 7 kavalerijos divizijomis ir 14 šarvuočių brigadų buvo sunaikintos.

Belaisvių skaičius pakilo iki 240.000. Kruvini priešo nuostoliai yra nepaprastai dideli. Pagrobtos ar kovose sunaikintos karinės medžiagos kiekis siekia 1.240 šarvuočių, 2.025 patrankas, 538 lėktuvų ir nesuskaitomas kitokių ginklų karinių padargų skaičius.

Kautynės apleistame name

Rašo „Kario" bendradarbis iš Rytų

Plačiame upės slėnyje apleistas namas. Iš trijų pusių namą supa stambokas ir tankus miškas, iš ketvirtosios — upės vaga. Į artimiausią kaimą apie kilometrą. Namas toli nuo vieškelio. Šio namo gyventojas gali jaustis nuo išorinio pasaulio izoliuotas.

Kadaise čia gyveno eigulis. Dėl veikiančių aplinkėje partizanų jis pasijuto nesaugiai ir išsikėlė gyventi į kaimą.

Gauta agentūrinių žinių, kad partizanai naudoją tą apleistą elgulio namą užeigai ir susirinkimams. Tai lyg ir kokia partizanų vadovietė, kur jie susirenką savo veikimo aptarti.

8 žmonių žvalgybinis patrulis, leitenanto vadovaujamas, išsiųstas šioms žinioms patikrinti. Patrului duotas uždavinys išžvalgyti namą. Radus partizanų, juos suimti arba sunaikinti. Partizanų neradus, pasilikti name per naktį ir laukti, gal kas ateis. Rytą grįžti. Reikiant pagalbos, susirišti su kuopa telefonu iš artimiausio posto, kuris yra už 4 km nuo to namo. Laikas apskaičiuotas taip, kad patrulis pasiektų namą tamsoje ir kad partizanai, jeigu jų tenai atstrasių, būtų užtikti bemiegą.

Tai atsitiko vasario mėnesį. Po 14 km žygio per gilų sniegą, patrulis pasiekė žvalgymo objektą jau visai sutemus.

Patrulio vadas išstato aplink namą postus, o pats su vienu puskarininkiu ir vienu šauliu eina į vidų. Puskarininkis eina žviedasmas elektrine lempute.

Apžiūrėjus namo vidų, nieko įtartino nerasta. Jokių žymių, kad čia žmogaus būta. Bet leitenantai darosi įtartina, nes jis pastebi, kad į vieną namo dalį, kamputinį kambarį, jie dar nebuvo užėję. Ieškant kaip užeisti į tą namo dalį, randamas lentomis uždaltas įėjimas. Ieškoma įėjimo iš kito kambario — durys taip pat lentomis uždaltos ir paliktas apie 50 cm plyšys. Atpleišiama dar viena lenta ir plyšys padaromas platesnis.

Pro plyšį žengia puskarininkis su elektros lempute ir čia pat leitenantas su parengtu šautų automatiniu pistoletu.

Tik staiga: „Stok!" — puskarininkio balsas ir tuo pačiu momentu šūviai. Tuo akimirksniu leitenantas pamato elektrinės lemputės šviesoje keletą žmonių, pakėlusių galvas nuo didžiulio duonkepio pečiaus. „Tamsta, leitenante, esu sužeistas", — puskarininkio balsas, ir puskarininkis pasvyra ant leitenanto peties. Visa tai atsitiko vieno akimirksniu.

Leitenantas šaudo iš pistoleto ten, kur jis ką tik matė žmonių siluetus. Sužeistąjį išveda kareivis, kuris draugo buvo įėjęs į vidų. Lieka viduje vienas leitenantas. Nuo pečiaus pasipila keleto ginklų ugnis. Leitenantui reikia naujai užtaisyti pistoletą. Visiška tamsa. Tuo momentu leitenantas pajunta, kad pro plyšį prasmunka vienas žmogus į tą kambarį, kuriame jis stovi. Nieko nematyti. Leitenantas leidžia ugnį į visus to kambario kampus. Prasmukėlis šaudo. Nuo pečiaus irgi. Leitenantas šoka pro langą laukan. Dabar jau gali šaudyti ir lauke esantieji žmonės, nes viduje savųjų nebėra. Leitenantas paskirto šauliams saugoti ir šaudyti kam langus, kam duris. Puskarininkis, lengvai sužeistas į skruostą, nekliudant kaulo, ir toliau aktyviai dalyvauja kautynėse.

Prasideda ugnies dvikova. Partizanai šaudo pro langus ir duris.

Leitenantas organizuoja padegti namą. Iš artimiausio telefono posto, kuris yra už 4 km, perduodamas pranešimas kuopos vadui.

Namą žiemą padegti ne taip jau lengva. Iš artimiausio kaimo už 1 km ūkininkai atgabena porą vežimų šiaudų. Bet šiaudus prinešti prie namo nevyksta, nes į vėjo pusę, kur patogiausia būtų padegti, daugiausia langų ir todėl stipriausia ugnis. Ūkininkai su arkliais išlaksto. Dideliu vargu pavyksta padegti namą iš priešingos vėjų pusės, apliejus sieną benzinu (kuris dideliu kruopštumu turėjo būti rastas kaime) ir šiaip taip prinešus šiaudų. Bet ir iš degančio namo ugnis nesiliauja. Matyti, partizanai neišeis. Namas gerokai įšilęsnonė ir nušviečia aplinkę, todėl patrulio šauliai turi gerai slėptis sniege. Po trijų valandų ugnies dvikovos iš namo šūvių daugiau nebegirdėti.

Iš liepsnojančio namo išnešami keturi lavonai ir ieškoma jų dokumentų asmenybei nustatyti. Tai du raudonarmiečiai, vienas vietinis gyventojas, prie gaujos prisidėjęs, ir vienas be jokių dokumentų.

Atvykęs į pagalbą kuopos vadas su šauliais jau randa kautynes baigtas

Kp.

Specialus pranešimas

Vėl nuskandinta 22 laivai

Vyriausioji Fiurerio būstinė. Vyriausioji kariuomenės būstinė praneša:

Skagerako mūšio dieną vokiečių karo laivynas vėl turėjo pasisekimo. Nenuilstamai tęsdami kovą prieš aprūpinimo ir laivininkystę, povandeninai laivai Atlanto vandenyno vakarusose vėl nuskandino 22 laivus 106.800 brt. Tuo būdu vien tiktai povandeninai laivai šių metų gegužės mėnesi paskandino 140 laivų bendro 767.400 brt.

Nepavykęs sovietų šunų panaudojimas

BERLIN. V. 29. Apie nepavykusį sovietų šunų mininių panaudojimą DNB iš karinių šluoksnių pateyrė:

„Daugiau kaip 800 šunų mininių, panaudotų siaurame ruože, į rytus nuo Charkovo, turėjo iškovoti prasiaužimą pro vokiečių apsupimo fronta, pareiškė sovietų seržantas Vladimirovičius, kuris Charkovo apsupamajame mūšyje pateko į vokiečių nelaisvę. Šunims buvo užsegtos liemenės, kuriose iš abiejų šonų buvo sprogstamoji medžiaga, turėjusi sprogti, šunims šliaužiant po vėsimais arba tankais. Šie šunys mininėmis laikomi labai pavojingu ginklu. Nes iš viso pirma nakties metu arba esant rūkui gali nepastebimai priišliaužti prie taikinių. Bet mūsų šunys mininėmis etnėsė dideli nusivylimą. Išgąsdinti vokiečių apsigynimo ugnies, jie puolėst į savo pozicijas ir mėgino pas mus šliaužti. Gyvulai šoko prie mūsų ir savo ellėse prieš laiką išsprogdino sprogstamąją medžiagą. Užuot pasiekė laukią prasiaužimą, šunys mininėmis pas mus padarė baisią kraujo maudynę. Šunys per sprogimus buvo visiškai suplėšyti. Jiems buvo atplėštos ir išmestos į orą kūno dalys. Per ąį nepavykusį šunų mininių mėginimą prasiaužti šuvo žuvusi sovietų kareivių.

BOLŠEVIKŲ METAIS LIETUVOJE

1940 m. birželio 15 d. bus Lietuvai amžinai atmintina, nes tą dieną iš visų pusių ją užplūdo bolševikų raudonoji armija. Visais svarbesniais vieškeliais ir plentais važiavo bolševikų tankai, šarvuočių junginiai, artilerija, sukeldami bildesį, debesis dulkių ir žmonių nusiminimą. Vienintelis gyventojų sluoksnis, kuris neslėpė džiaugsmo, matydamas žygiuojančias raudonarmiečių vėras, ir sutiko juos su iškeltu kumščiu, buvo žydai ir tie, kurie tvirtai buvo įsainioti į bolševikų aistovo Lietuvoje. Pozdniakovo tinklus. Febrikų ir kiti darbininkai lietuviai abejingai žiūrėjo į svetimos kariuomenės traukiančias mases, į mongoliškos rasės kyšančias iš atvirų tankų galvas, į jų apsirengimą, ir tiktai tyliai tarp savęs šnibždėjosi. Kareivių išvaizda, jų apsirengimas ir nubalę veidai nepranašavo Lietuvai gero. Tik žydukai lipo į sustojusius tankus, šnekėjosi su jų įgulomis ir visokiais būdais stengėsi jiems patarnauti bei užmegsti santykius.

Užėmusi svarbesnius miestus ir punktus, bolševikų kariuomenė pradėjo važiuoti traukiniais. Bet ir plentais bei vieškeliais judėjimas taip pat nesustojo. Kiekvieną naktį žygiuodavo naujos vorės, naujų šarvuočių junginiai, ir viskas dingdavo daugiausia miškuose, arčiau Vokietijos — Lietuvos pasienio. Tik negausios įgulos likdavo stovėti miestuose; kitos gi iš karto slėpdavosi miškuose, slėpdavosi vogčiomis, paslaptingai, vengdamos ne tik gyventojų, bet ir saviems akių, lyg kažko bijodamos.

Daugelis kaimo gyventojai, vyrai ar moterys, eidami į miškų malkų kirsti ar grybauti, būdavo sargybinio sulaikomi ir grąžinami atgal, nes tose vietose stovėjo bolševikų kariuomenė. Žygius dažniausiai atlikdavo naktimis, žmonėms nematant, kelius parinkdavo nuošalesnius, einančius per mažiau apgyventas vietas, nors Šalia buvo plentas arba daug geresnė kelias. Aplamai, bolševikų kariuomenė bijodavo akių, visuar jiems rodydavosi šnipai, kiekvienas menkniekis būdavo jiems didžiausia paslaptis, ir tos paslaptys įnešdavo dar daugiau chaoso ir į šaipjau netobulą kariuomenės organizaciją.

Bolševikų kariuomenės santykis su Lietuvos kariuomene pirmomis dienomis buvo korektiškas, bet niekuomet ja nepasitikėdavo ir įtardavo. Išformuoti Lietuvos kariuomenės nenorėjo, nes bijojo, kad tas jiems nepatikimas elementas, išsiskirstęs po visą kraštą, išsmuks iš jų kontrolės ir vėliau sunkiau bus juos visus išgaudyti. Taigi nutarė geriau ją laikyti viename vietoje, nuolatinėmis agitacijomis ir pažadais dali kareivių patraukti į savo pusę, o kitus pamažu išokiu ar tokiu būdu likviduoti.

Pirmiausia buvo numatyta tikviduoti karininkus arba juos taip supančioni, kad jie negalėtų pasireikšti, būtų nuolatinėje kontrolėje ir neturėtų įtakos kareiviams. Tad prasidėjo karininkų autoriteto griovimas, žmeižtai, kai kuriuos paleido iš tarnybos, bet žinodami, kad be karininkų kariuomenė negali egzistuoti, nutarė nuo galutinio jų pašalinimo nors laikinai susilaikyti, kol bus parengtas jiems įstikimas karininkų kadras. Todėl bolševikai sena karo mokyklą išvalė, o įsteigė kitą, į kurią buvo galima įstoti pradžios mokyklos keturių skyrių mokslo cenzu. Savaime suprantama, kad priimant į karo mokyklą didelį vaidmenį vaidino politinė ištikimybė kokio nors komunisto, komjaunuolio arba žinomo žydo rekomendacija. Su tokia rekomendacija mokslo cenzas buvo nesvarbus, priėmė ir nebaigusius keturių skyrių. Bolševikai manė, kad žmonės, surinkti į karo mokyklą be mokslo ir per tam tikrą laiką pakelti į karininkus, bus jiems ištikimi, brangins savo padėtį, ypač, kad toji jų padėtis netikėtai ir be vargo pasikėlė. Bet ir čia apsiriko. Be visko kito palankaus bolševikams ruselio, į karo mokyklą pateko daug tokių, kurie bolševikniam režimui visiškai nepritarė, o į karo mokyklą įstojo tik savo padėčiai pagerinti, savo uždarbiui padidinti.

Pabuvus kurį laiką karo mokykloje ir gerai susipažinus su bolševikine tvarka, paregavus bolševikų kareivių maisto, vieno cetuziamas krito, ir jie mieliau būtų atsižadėję numatome karininko laipsnio ir grįžę į savo pirmykštę fabriko darbininko vietą, bet jau buvo per vėlu. Ką bolševikų rėpės kartą sučupdavo, tai to neišleisdavo ir turėdavo tarnauti tol, kol tik jiems būdavo reikalingas.

O maistas tikrai buvo nelinksmas ir lietuviui nepritinkantis. Pirmomis dienomis įžengus bolševikų kariuomenei į Lietuvą, kol Lietuvos kariuomenė nebuvo įjungta į raudonąją armiją, tai bolševikų kariuomenė, kaip ir lietuvių, maitinosi geriau, bet maitinosi vietos iškeliais. Tik atskirai nuošaliese vietose stovintieji bolševikų dalinai gaudavo skirtingą ir daug blogesnį maistą. Bet įjungus Lietuvos kariuomenę į raudonąją armiją, maistas buvo suvienodintas pagal bolševikų normas. Maistas dangiausia susidėdavo iš sriubos, virtos iš džiovintos žuvies, ir proso arba avižinių kruopų košės su mažu riebalų priemaišu. Bolševikų virtuvių stovėjimo vietą galima buvo iš toto užuosti iš žuvies kvapo, kuri turėdavo virta džiovinta žuvis. Dėl nuolatinio dūlojimo žuvies valgymo bolševikų kareiviai įgaudavo tam tikrą nemalonų kvapą, kuris buvo nepakenčiamas nepratusiam žmogui. Dėl to kvapo, važiuojant traukiniu, negalima buvo sėdėti viename skyriuje su bolševikų kareiviais, nes nepratusiam žmogui darydavosi bloga.

Bolševikų kariuomenė Lietuvoje buvo labai gausinga, geral ginkluota, aprūpinta techniėmis priemonėmis ir parinkta daugiau iš aziatiškų rasių. Ji su vietiniais gyventojais galėdavo tik blogai susikalbėti ir buvo pripratusi abai laisvai vykdyti viršininkų įsakymus. Bet buvo galima pastebėti, kad kariuomenės vadovybė kažko bijo, elgiasi labai atsargiai ir visuomet būdavo pasirengusi visokiems netikėtumams. Todėl pradžioje Lietuvos kariuomenėje nedarė jokių pakeitimų, tik stengėsi per vietinius žydus - komunistus ją demoralizuoti. Įsiterpė kareiviams nepasitikėjimą karininkais ir pažeminti jų autoritetą. Žydai agitatoriai laisvai vaikščiodavo į kareivines, kalbėdavos su kareiviais, agituodavo, jiems prikalbėdami visokių nesąmonių ir pažadų.

Kai vadai protestuodavo prieš tokius metodus, tai tokius karininkus apšaukdavo kontrrevoliucionieriais, kurituos reikia tuojau likviduoti. Bet pamatę, kad toks veikimo metodas smarkiai sumažino kariuomenės drausmę, nutarė agitatorius primiti į nuolatinę karo tarnybą, o pašalinams kištis į kariuomenės reikalus uždrandė.

Agitatoriai, kaip politiniai vadovai, oficialiai buvo įvesti ir paskirti į kiekvieną dalinį tokiomis pat teisėmis, kaip to dalinio vadas. Daugiausia tai buvo žydai, anksčiau nieko bendra neturėję su kariuomene, arba žmonės su tamsia praeitimi, kurie bolševizmo idėją neupėjo, bet tik ankstyvesniais savo darbais buvo pasireiškę, nesąmoningai platindami komunistinę literatūrą, arba turėję tamprių ryšių su įtakingais žydais. Savaime suprantama, kad politinių vadovų išmokslinimas čia jokio vaidmens nevaidino, nes kiekviena direktyvas gaudavo iš komunistų partijos, kuri taip pat jiems aprūpindavo komunistine literatūra ir komunistinio turinio paskaitomis. Tas paskaitas politiniam vadovui tekdavo tik perskaityti ir pabaigoje paminėti Stalino, komunistų partijos bei „nenugalimosios" raudonosios armijos vardus, ir tas ją vaidmuo baigdavosi. Tokios politinės paskaitos susilaukdavo repetitų iš kareivių tarpo ir klausimų, į kuriuos politiniai vadovai nesugebėdavo atsakyti.

Politiniams vadovams buvo skirtos pareigos puoštі kareivines visokiais šūkiais ir portretais: Stalino, Lenino, Markso ir kitų komunistinės santvarkos vadovų, nuo kurių papuošimas portretais priklausė jiems daug rūpesčio ir vargo, nes dauguma kareivių buvo labai griežtai nusistatę prieš. Dažnai politinis vadovas iš vakaro pakabintus portretus rasdavo su išdurtomis akimis, nupleštais ragais arba kitaip juos žniekintus. Kai kuriuose dalinuose net būdavo atviry pasirodymai degantis didelis miestas Y. Mūs supa... Ką gi veikia mūsų generolai? Jie gaivoja... Rezervas neatšaks, tačiau jai žinomi. Frontas dvokia, truukiamės iš apsupimo, kas tolias?

Vakare apie 22 val. atvyksta pas generolą majorą P. Jis su manim aptarta padėtį. Pasak jo, kovojantieji dešinėje pusėje pasiekė Tolšas ir klausia tiesiai: „Kiek per ši laiką jūs nušovėte žmonių?" Ar ši paklausė? Komendantas pardėjo tilta sugriaudė. Mes norėtume gerti ir paskui miegoti. Gal bus geriau...

LIŪDNOS PERSPEKTYVOS

Priešas vėl padarė padorų kylį užnešę frontą. Mūsiškiai pakrinko Tolšas ir sumiškosi. Dešinėje pusėje vėlkti mūsų tankai ir gana sėkmingai. Tačiau, lyvkdę savo uždavinį, jie vėl pastrenkė į kaimą Sh. Ten juos iš oro užklupo voliečiai. Mūsų naršus puspalvisi stovėjo sustelkę vienoj vietoj neužsimaskave. Kelios ešmės sutrešės karinčiokas ir pasakoja man bevėjk tą patį apie baterijas. Voliečiai juos iš pagrindų bombordavo. Artilerija pozicijų neužėmė, nors mentorijos ir turėjo, nes nebuvo įsakymo.

VADOVYBĖ PALEIDŽIA VADŽIAS

Stipri ugnis. Gvardija vyksta į priešines linijes, ji priskirta Z divizijos vedui. Visi nervinsai, tačiau aple panašią negalima kalbėti. Aš lieku savo slėptuvėje, lauke stovi parengta mano mašina. Mes laukėme generolo, tačiau generolas nedaro jokio sprendimo, laukia įsakymų iš Maskvos. Geriau būtų, jei armijoms leistų savarankiškiau veikti. Dabar kiekviename žingsnyje stabdoma inicjatyva.

Man gaila, kad turiu palikti savo slėptuvę žemėje. Mes senėjo gyvame šiame mūšio ir geral jaučiamės. Ore žūta voliečių lėktuvai, tačiau jau trys dienos kaip nematome nė vieno mūsų lėktuvo.

Visam buvi vadovauti, nors ir laikinai, pavesta generolui P. Jis pasijiko mane žodžiais: „Na, er greitai ir mane sušaudys?"

„Už ką gi?" — paklausiau. Tada jis atsako: „Nagi, dabar aš turiu atsakyti už visą šitą kauluštę".

Aš tariu: „Gavus toki paskyrimą, reikia imtis vadovauti ir siekti laimėjimo. Ką tai turi bendro su sušaudymu?"

„Na, gerai! Ar tu nematai kokia padėtis fronte! Aš pats nežinau, kokie junginiai šitose dvėjėjose armijose dar yra ir kur jie".

Vieą naktį nemiegojau, tačiau iš ryto išgėrė degtinės ir geral papustyčiavom. Vėliau kelionė valandom stipriai užmigau automašinoj. Staiga buvau pažadintas, turėjau susirišti su generolo N. vadovete.

Ėjau per miestą, kuriame buvo pasilikę visi gyventojai... Nesigirdėjo jokio šūvio ir viskas atrodė taip, lyg jokio karo ir nebūtų. Trumpam laikui ir aš užmiršau savo baimę...

Atsiėkėliau anksti, nes buvau viasi susėjęs ir sapnavau blogus sapnus. Vadovietėje sužinojau aple padėtį. Priešo lėktuvai nuolat skraidė virš mūsų. Snigo. Vakare mes padėjęm savę stovyklą. Kito milžiniškas gaisras ir aplink vyko baisi kanonada. Buvo galima nemokamai pasižiūrėti puikaus fejerverko. Po poros valandų viskas nurimo ir šamsi naktis pasidarė graži.

Mašinoje miegojom keturiese. Buvo vėnikiai šalta. Atsiėkėliau ir valandą. Snigo stambiais kąsniais. Užkandom iš senų iėtkių ir pasirūpinom šėk tiek karšto vandens. Truputis kavos mus sušildė. Suėtikau iš kaimyninės divizijos draugą J. Jis man papasakojo, kad jų divizija turi 75% nuostolių ir jos kautynių palėgunas nukrito bevėk iki nulio.

AŠ KLAIDŽIOJU

Šios vietos ir aplinkinių kaimų gyventojai mus pasitiko nelabai draugiškai. Visur gąsėrai, visur žiūvusiųjų kaveno. Be to, mus nuolat apšaudė. Aplanas ir nusargęs vaikštau po mišką. Mūsų junginiai sumuštі ir tiekimas sunajkintas. Rašau miške pėte ugnies. Iš ryto praradau savo žmones ir likau vienas tarp svetimųjų. Divizija išsiskaidė.

Naktį praleidau miške. Jau trys dienos negaunamo žodinos. Mūsų plina kovotojų, tačiau komandirų reta kur matyti. Zygiuojant mums i šaure, mus spėjude voliečiai. Stovėje U. gavome nakčio. Radau emkiodę, gertuvę ir duonmatį. Pakaitomis tai ljjo, tai snigo. Mane kankina keistas troškulys. Gėrėme pelkių vandenį, iki vėlaus alėjome iki Sh. Buvo šalta. Sukūrėme ugnį ir džiovinom autus. Pasikui nėjom į kolchozą ir gavome šauda. Naktį buvo labai rama.

(Nukelta į 3 psl.)

Vieno sovietų majoro dienoraštis

„Ką tik gautas įsakymas žygiuoti! Aš iš visa labiau nervinsosi; trūksta padėnęm ir degsta. Tvirbo ir keletos iš mano žmonių. Vežiuojame Tūlos kryptimi, nekvojame maišnoję, pradvitus norime rykšt tolyn, tačiau priešiena paleisti ginamąją ugnį. Priešas puola bomboneišia. Terska kulkosvaidžiai ir prieškiteri. Ginti pabūkšti. Kai pasidaro veikimo lėktuvai dingsta; iš mūsų pusės neįpastrodė nei vienas naikintuvas.

Stabas persėkė i X miestėij. Jo gatvės tuščios ir ryžkia. Miesto gyventojai persėdė, liūsos miesto darbyę lyg nupūstos. Atskrenda voliečiai bomboneišė ir visai pratusiam žmogui mėto savo krovinį. Mūsų kateuseni nėra tokia vėnia, kaip nesankaičiau manėme ir kokią ją gal tar ir daber vaižduojasi tėvynė. Trūkumai yra baisūs. Mūsų dėšicėlai neukonodos armėjos pozėjimai neaskytos visiškai sugniežėja. Tie mūsų kovotojai, kurie kėlę iš vokėčių okupuoty sėžėtę, nerimsta. Kaimuose vėnia jie nėra vykėj tvarna. Padėtis bėsi sunki. Įsgyvenimai ir bėdos nevėikumas pozėjėose žmones demoralizuoja. Komandirai ir komisarai ginkodėjinga. Kai kurie kovotojai žėistęi žvalgybon negrįžta. Priešas savo pozėjėjas ir kovos pėlemones neapgynėsi sustiprino. Mus smarkėai apšaudo.

Mano širdis tokia sunki.

Aš paskutinėo pasitarimo apie padėtį i savo pozėjėjas grįžau nusimnęs. Mūsų padėtis bloga. Argi Maskva nėko nežino kaip stroėo Pontė? Šitos eilutės man sėptu vėje — žemėj, laįtnės žvakės žvieoje. Padėtis be šėetica. Man skaudu, kad priešas vėl paskėdė dėdės laisvėjimo. Jėm, ses, pavyčes neužjes didelis prestiaužimas.

Mūsų artilerija pradėda smarkiai šaudyti. Mūsų pėstinėkai rengiasi pulti. Gautas įsakymas atsėinti pratiesė vietas pozėcijų. Tačiau šėkymai perdavimas ir ryšis vėlcia blogai. Šėabuose sėdi baltiai, jeu dabar pasiryžę treuktis atgal. Sėnyšis, beįgėlėjęs! Daber reikėtų kieto kumščio ir apgalvoto plano pulti.

Prieš puolimo pradžią pradėjo veikti voliečių aviacija. Visa dėlvisėja šėbiakėyte. Kovotojai pulėti savo likimui ir divizija be vadovybės. Mums nuostabu, kad voliečiai nepuola. Reikėtų pradėti puolimą! Tačiau kuo? Mes esame beįgėjai. Dešinėje, beveik užpakalyje mūsų, matyti degantis didėsis miestas Y. Mūs supa... Ką gi veikia mūsų generolai? Jie gaivoja... Rezervas neatšaks, tačiau jai žinomi. Frontas dvokia, treukiamės iš apsupimo, kas tolias?

Vakare aple 22 val. atvyksta pas generolą majorą P. Jis su manim aptarta padėtį. Pasak jo, kovojantieji dešinėje pusėje pasiekė Tolšas ir klausia tiesiai: „Kiek per ši laiką jūs nušovėte žmonių?" Ar ši paklausė? Komendantas pardėjo tilta sugriaudė. Mes norėtume gerti ir paskui miegoti. Gal bus geriau...

LIŪDNOS PERSPEKTYVOS

Priešas vėl padarė padorų kylį užnešę frontą. Mūsiškiai pakrinko Tolšas ir sumiškosi. Dešinėje pusėje vėlkti mūsų tankai ir gana sėkmingai. Tačiau, lyvkdę savo uždavinį, jie vėl pastrenkė į kaimą Sh. Ten juos iš oro užklupo voliečiai. Mūsų naršus puspalvisi stovėjo sustelkę vienoj vietoj neužsimaskave. Kelios ešmės sutrešės karinčiokas ir pasakoja man bevėjk tą patį apie baterijas. Voliečiai juos iš pagrindų bombordavo. Artilerija pozicijų neužėmė, nors mentorijos ir turėjo, nes nebuvo įsakymo.

VADOVYBĖ PALEIDŽIA VADŽIAS

Stipri ugnis. Gvardija vyksta į priešines linijes, ji priskirta Z divizijos vedui. Visi nervinsai, tačiau aple panašią negalima kalbėti. Aš lieku savo slėptuvėje, lauke stovi parengta mano mašina. Mes laukėme generolo, tačiau generolas nedaro jokio sprendimo, laukia įsakymų iš Maskvos. Geriau būtų, jei armijoms leistų savarankiškiau veikti. Dabar kiekviename žingsnyje stabdoma inicjatyva.

Man gaila, kad turiu palikti savo slėptuvę žemėje. Mes senėjo gyvame šiame mūšio ir geral jaučiamės. Ore žūta voliečių lėktuvai, tačiau jau trys dienos kaip nematome nė vieno mūsų lėktuvo.

Visam buvi vadovauti, nors ir laikinai, pavesta generolui P. Jis pasijiko mane žodžiais: „Na, er greitai ir mane sušaudys?"

„Už ką gi?" — paklausiau. Tada jis atsako: „Nagi, dabar aš turiu atsakyti už visą šitą kauluštę".

Aš tariu: „Gavus toki paskyrimą, reikia imtis vadovauti ir siekti laimėjimo. Ką tai turi bendro su sušaudymu?"

„Na, gerai! Ar tu nematai kokia padėtis fronte! Aš pats nežinau, kokie junginiai šitose dvėjėjose armijose dar yra ir kur jie".

Vieą naktį nemiegojau, tačiau iš ryto išgėrė degtinės ir geral papustyčiavom. Vėliau kelionė valandom stipriai užmigau automašinoj. Staiga buvau pažadintas, turėjau susirišti su generolo N. vadovete.

Ėjau per miestą, kuriame buvo pasilikę visi gyventojai... Nesigirdėjo jokio šūvio ir viskas atrodė taip, lyg jokio karo ir nebūtų. Trumpam laikui ir aš užmiršau savo baimę...

Atsiėkėliau anksti, nes buvau viasi susėjęs ir sapnavau blogus sapnus. Vadovietėje sužinojau aple padėtį. Priešo lėktuvai nuolat skraidė virš mūsų. Snigo. Vakare mes padėjęm savę stovyklą. Kito milžiniškas gaisras ir aplink vyko baisi kanonada. Buvo galima nemokamai pasižiūrėti puikaus fejerverko. Po poros valandų viskas nurimo ir šamsi naktis pasidarė graži.

Mašinoje miegojom keturiese. Buvo vėnikiai šalta. Atsiėkėliau ir valandą. Snigo stambiais kąsniais. Užkandom iš senų iėtkių ir pasirūpinom šėk tiek karšto vandens. Truputis kavos mus sušildė. Suėtikau iš kaimyninės divizijos draugą J. Jis man papasakojo, kad jų divizija turi 75% nuostolių ir jos kautynių palėgunas nukrito bevėk iki nulio.

AŠ KLAIDŽIOJU

Šios vietos ir aplinkinių kaimų gyventojai mus pasitiko nelabai draugiškai. Visur gąsėrai, visur žiūvusiųjų kaveno. Be to, mus nuolat apšaudė. Aplanas ir nusargęs vaikštau po mišką. Mūsų junginiai sumuštі ir tiekimas sunajkintas. Rašau miške pėte ugnies. Iš ryto praradau savo žmones ir likau vienas tarp svetimųjų. Divizija išsiskaidė.

Naktį praleidau miške. Jau trys dienos negaunamo žodinos. Mūsų plina kovotojų, tačiau komandirų reta kur matyti. Zygiuojant mums i šaure, mus spėjude voliečiai. Stovėje U. gavome nakčio. Radau emkiodę, gertuvę ir duonmatį. Pakaitomis tai ljjo, tai snigo. Mane kankina keistas troškulys. Gėrėme pelkių vandenį, iki vėlaus alėjome iki Sh. Buvo šalta. Sukūrėme ugnį ir džiovinom autus. Pasikui nėjom į kolchozą ir gavome šauda. Naktį buvo labai rama.

ŠĮALIKAS: Čia smūgis atsilieps visam mano gyvenimui...

EKSPEDICIJA IŠ VILNIAUS Į PABRADĘ

IŠ FRONTO GRĮŽTANČIŲ LIETUVIŲ KARIŲ TELKIMASIS VILNIUJE

1941 m. birželio 24 d. 20 val. grįžome į Vilnių, ir, kaip vokiečių kariuomenės vadovybės buvo įsakyta, nuvykome į vokiečių lauko komendantūrą registruotis. Tačiau vokiečių lauko komendantūroje mūs neregistravo ir persiuntė į lietuvių komendantūrą, veikusią tuose pačiuose rūmuose, kuriuose dabar Savisaugos Dalinių Štabas.

Prie įėjimo durų radome sargybą ir budintį karininką. Tai buvo atsargos karininkas. Jis mums davė iš fronto grįžtančių karių registracijos lapą ir paprašė jame pasirašyti, nurodant gyvenamą vietą. Užsirašiau berods 175-ju. Registruojantis budintis karininkas papasakojo, kas yra Vilniaus lietuvių dalinių komendantu ir kad komendantūros štabas veikias pilnumoje. Vokiečių karinė vadovybė Vilniaus mieste esanti patenkinta lietuvių dalinių ir partizanų veiksmais ir rodanti pasitikėjimą. Lietuvių dalinių grįžtantiems kariams įsakyta rinktis savo dalyse.

Mums besiregistruojant susirinko dar apie 25 įvairių laipsnių karių. Pasisveikinome, pasidžiaugėme laime ir išsikistrėme į namus.

Birželio 25 d. anksti rytą buvau 297 šaulių pulko rajone. Pirmąjį sutikau kareivinių apsaugos 6 kuopos vadą j. ltn. D., kuriam vadovaujant buvo nuginkluoti žydai ir politrukai kareivinių rajone. Kitų dalinių dar nebuvo. Tačiau birželio 25 d. paskirai tai vadai, tai kareiviai pradėjo grįžti iš sovietų nagų. Pavakarytę žygio tvarka j. ltn. U. atvedė 20 vyrų 5 kuopos ir apie 17 vyrų 4 kuopos.

Suradęs momentą, nuvykau į lietuvių Vilniaus komendantūrą. Čia šimtais rinkosi išskaidytų, laimingai iš komisarų nagų išsprukusių lietuvių pulkų kariai, kuriems pavyko nugalėti teksistą, gepistų ir NKVDistų sekilius. Visų veidai ir širdys ryškiai kalbėjo dainos žodžius: „J Vilnių, j Vilnių, j mylimą šalį...", kad čia vėl susibūrus padėti vokiečių karuiomenei iš mūsų krašto galutinai išvyti pikčiausį Europos priešą Staliną su jo politrukų ruja.

Birželio 26 d. iš Valkininkų grįžo 297 šaulių pulko štabo viršininkas gen. št. plk. ltn. J. su štabu. Draugė atvyko ir antrojo batalijono likučiai. 297 šaulių pulke pradėta organizuoti naujos kuopos.

Vilniuje pasklido gandai, kad vietinis priešingas gaivalas, padėdant sumuštų, besitraukiančių sovietų dalinių likučiams, naktį rengiasi puiti Vilniaus miestą ir likviduoti vokiečių ir lietuvių įgulas. Karininkams įsakyta nekvoti savo daliniuose. Dieną kuopos buvo vieškoje parengtyje. Naktį karininkai ir kareiviai, aprūpinti specialiais raiščiais, patruliavo miestę, laiduodami saugumą, tvarką gatvėse ir laisvą judėjimą pravažiuojantiems vokiečių judriesiems daliniams.

Birželio 26 d. ryte paaiškėjo, kad 297 šaulių pulkas batalionais išsiskiladė ir, po susišaudymų su sovietais, sėkmingai perėjo su ginklais pas vokiečius. Pirmas batalionas atsipalaidavo po kautynių su sovietais Varėnos poligone ir perėmė geležinkelio Varėna — Vilnius apsaugą. Trečio batalijono dvi kuopos, kpt. J. ir ltn. M. bendrai veikiant, politrukų ir rusų nusikratė Varėnoje, ežero Gluchio rajone, o II batalionas — prie Rudiškės.

Panašiai veikdama, išsilaisvino visa 184 šaulių divizija, buvusi Varėnos poligone. Apie pusė divizijos pasiekė Vilnių, dalis batalionų sukūrė įgulas Varėnoje, Lentvaryje, Rudiškėse, o dalis, iš Varėnos apylinkių patraukusi Kauno link, Alytuje buvo vokiečių internuota.

Kitokioje padėtyje buvo 179 šaulių divizija, stovyklavusi Pabradėje, Pažeimenės poligone ir Vilniaus pėstininkų karo mokykla, stovyklavusi Švenčionėlių poligone. Abu šie poligonai yra apie 130—200 km oro linijos atstume nuo buvusios Sovietų Sąjungos, Vokietijos sienos, taigi nuo tos linijos, kurioje paleisti pirmieji karo šūviai. Atstumas ir karo eiga sovietams ir karo komisarams žydama leido lietuvių kuopas sumaišyti su raudonasiais daliniais, kuriuose lietuvių buvo mažuma; šiems daliniams vadovavo jaunesnio laipsnio raudonieji vadai. Lietuviai, nors ir vyresni laipsniu, buvo padėjėjais arba visai nėjo pareigų.

Apie 184 šaulių div. dalių papirširiešinimą sovietams ir apie didesnį ar mažesnį susikovimą su grynomis sovietų dalimis — besitraukiančių sovietų dalinių buvo pranešta 179 šaulių divizijos vadovybei. Lietuviškų kuopų, paliktų Vilniuje, kareivinių apsaugoje, ir partizanų veiksmai prieš sovietus — 179 šaulių divizijos vadovybei irgi negalėjo būti nežinomi. Iš to ryškėja faktas, kad 179 šaulių divizijos dalių išvadavimas buvo sunkus.

Bet ir čia rasta išeitis. Kai politrukai lietuvių karininkus apstatė sekliais ir organizuotai kuopas išvestų negalėta, pradėtas masinis pavienis bėgimas. Bėgo karininkai, bėgo kareiviai. Jie pakeliui kovėsi su bolševikais, karpė telefono laidus ir ne vienas jų narsiai žuvo. Juk geriau mirti, negu būti nuvestam į žydų karalystę, Stalino pragarą.

Birželio 26 d. po pietų Vilniuje gausėjo grįžtančių karių iš Pažeimenės poligono. Mažai grįžo uniformuotų. Daugelis buvo persirengę „kolchozininkais", elgetomis. Antakalnio g-vėje sutikome du karininkus — elgetas su ryšulėliais rankose (vienas šlubavo), kurių visai nepažinome pradžioje. Visi jie nešė klaikias žinias apie tos divizijos dalių likimą. Tuo pačiu laiku gauta žinių, esą, Pažeimenės miške apie 2.000 lietuvių karių apsikasę kaunasi su sovietais ir laukia pagalbos iš Vilniaus.

ĮSAKYMAS RINKTINEI

Birželio 26 d. 15,30 val. mane išsaukė į pulko štabą. Pulko vado pareigas einąs gen. št. plk. ltn. J. žodžiu įsakė: „Tamstos valdžion pereina suvestinis 4, 5 ir 6 šaulių kuopų būrys. Būrio vadas pak. Z. Iki 17,30 val. pasiruošti išvykti. Mašinos bus paduotos prie pulko štabo. Kiekvienam kareiviui išduoti po dvi rankines granatas, 200 šovinių „S", paimti lengvuosius kulkosvaidžius. Prie kulkosvaidžio 2000 šovinių „SS". Tolimesni įsakymai gausite vėliau".

— Kur? Kodėl taip skubiai? Ir kodėl tik vienas būrys? — pynėsi galvoje mintys, bėgant į štabo. Draugė jaučiosi laimingas ir išdidus, galėsiąs atsikeršytiesi už nužudytus iš žvėriškosios brolius, už nužudytus lietuvius, už psichinį viso lietuvių korpo karių kankinimą vienerių verguvės metų būvyje.

Bėgau į 4, 5 ir 6 kuopas. Radęs kuopų vadus, įsakiau parnešti žmones, o pats skubu į ginklų sandėlį.

Kareivinės užrūko. Visi valės ginkluos, kuriuos įsakiau tinkamai išvalyti. Žmonių nuotaika gera. Kuopose pasilikantieji draugai padėjo išvykstantiems, linkėjo laimės...

— Rodos, geraj šaudei, — jaunesnis puskarininkis spaudė ranką išvykstančiam, — tad atkeršyk už nekaltai nuteistą j. seržantą Klevišą Kazimierą. Nieko šūvio nepaleisk pro šalį. Mes gal rytoj atvažiuosime pas jus.

— Ačiū, skyriaus vade. Išmėginau save Rudiškių miškuose. Šūvis taiklus, bet ir durtuvas smailas. Ko nepasieks kulka, tą pervers durtuvas. Kad ir nenoromis, bet durtynių išmokau geriau už pačius politrukus.

— Karas... pirmyn j kovą!... — kareivinėmis nuskardėjo dainą.

Pagaliau artinosi ir 17-ta valanda. Būriai jau rikiavosi. Prie kareivinių urzgė du lietuviško pavyzdžio autobusai, kurių nesuskubo dar bėgliai komisarai ir žydai sugriebti. Visus rengiamuosius įsakymus atidavęs, buvau pasiruošęs ir aš. Tiktai dabar prisiminiau šeimą. Norėjau atsisveikinti. Tačiau susivaldžiau ir parašiau:

„Rožyt!.. Iš Vilniaus išvyksta tarnybos reikalais. Manau, kad po trijų dienų pasimatysiame. Būk laiminga. Bučiuoju visus. Jonas".

17,25 val. būrys sulipo į mašinas. Pulko budėtojas pranešė, kad pereinu kpt. K. valdžion, kuris manęs laukia Antakalnio ir Šilo g-vių kryžkelėje, ir davė leidimą išvykti iš pulko rajono.

— Pirmyn!.. — pamojau šoferiams. Rankų mosavimais palydėjo draugai. Nurodytame punkte prisistatau kpt. K. Rinktinę radau visoje sudėtyje, kuri buvo numatyta. Surinkęs vadus, kpt. K. davė šio turinio įsakymą:

„Mūsų štabas gavo žinių, kad Pabradės rajono miškuose apie 2.000 lietuvių karių, sukilę prieš sovietus, kaunasi su jais ir yra apsupti stambesnių sovietų jėgų. Vokiečių kariuomenės priekiniai daliniai užėmė Nemenčinę ir sustojo linijoje Ew. Pokraičizna, Pliakalnial, Gaušionys.

Uždavinys rinktinei. Nuvykus į Pabradę, surasti apsupimo žiedą, pralaužti jį ir pagelbėti apsuptiems daliniams išsilaisvinti. Vėliau kautis su sovietais Pabradės rajone arba pastraukti už vokiečių linijos. Priekinėje apsaugoje ltn. N. vadovaujamas 297 pulko šaulių būrys. Žygio pradžia 17,45 val. Žygio tvarka..."

Sutikrinę laikrodžius sėdome į savo mašinas. Vietoje aiškinti uždavinį nebebuvo laiko. 17,45 val. su savo mašina išskau į rinktinės priekaį ir mašinos motoras pradėjo skaičiuoti kelio kilometrus.

ŽYGIS VILNIAUS, NEMENČINĖS, PABRADĖS PLENTU

Plentu daug pravažiavo ir pražygiavo vokiečių kariuomenės dalinių. Vakarui artinantis, paplentėse, miškuose jie rengėse poilsiui. Jei raudonieji vadai ir politrukai, žinodami savo sviečiios viešką silpnumą, mus mokė, jog kariuomenės žygiai įmanomi tiktai naktimis, tai vokiečių kariuomenės daliniai žygiams žinaudojo dienos patogumą. Pro vokiečių naikintuvų užtvarą, saugančią fronto linijoje, negalėjo prasprukti nė viena sovietinė oro dėžė.

Antakalnio priemiestis greitai pranyko iš akių. Įvažiavome į Nemenčinės miškų masyvą. Paskiti sekėjai iš mašinos sekė įvairias kryptis. Kulkosvaidžių vamzdžiai, pasiruošę prašnekti ugnimi, buvo nukreipti į įvairias puses. Žygyje savo vyrams daviau tokį pasiškinimą:

„Mūsų pulkas laimingai išsivadavo iš sovietų nagų. Mes esame laisvi. Tačiau Pabradės rajone 2.000 lietuvių karių sukilėlių yra apsupti sovietų ir kaunasi su jais. Mūsų uždavinys — juos išvaduoti.

— J kovą, j kovą, visi kas tik gali!.. — užliūliavome dainą. Dainavo ir kitos mašinos. Dainos protarpiais daviau nurodymus, kaip veikti, jei kelyje mus užpultų sovietiniai daliniai.

— Visi už vieną, vienas už visus, — buvo mūsų šūkis.

Padarius 20 km kelio, pradėjo šlubuoti autobuso motoras. Važiavome 20 km per v. greičiu, tad dabar žygį sulėtinau. Priekin išėsko rinktinės vado kpt. K. mašina, važiavusi rinktinės brandnoliu galvoje. Pravažiuodamas kpt. K. ženklu parodė, kad priekinę saugą perima jo mašina.

18,40 val. pasiekėme Nemenčinę. Miestelyje dokumentus patikrino vokiečių kariuomenės įgulos vadovybė. Iš Pabradės grįžtą keli puskarininkai painformavo, kad birželio 26 d. ryte ten vyko kautynės. Lietuviai kariai pavienių ir būriais, sukilę prieš sovietus, bėgą. Dugą lietuvių bėgant žuvę. Pro Pabradę ir Molėtus, Švenčionių kryptimi, traukiančios stiprios sovietų jėgos.

Pasakojimai mus nepaveikė. Gavę leidimą važiavome toliau.

2,5 km į šiaurryčius nuo Nemenčinės, Pliiakalnių km, miško prošvaistėje mus sulaikė priekiniai vokiečių kariuomenės daliniai. Ir čia dokumentų tikrinimas. Vokiečių karininkas atidžiai apžiūrėjęs tautinę spalvas ant mūsų rankovių ir baltus raiščius ant kepurių bei potalmių. Praleisdamas įspėjo, kad priekyje nėra jokių vokiečių kariuomenės dalinių, nusišypsojo ir palinkėjo laimėti.

(B. d.) J-as

IŠ KARIŲ ANKETŲ

Eil. Pranas Pilvinis, buv. 615. AP, rašo: Birželio 22 d. apie 13 val. per radijo priimtuvą, esantį „Lenino kampelyje", išgirdome iš Klaipėdos radijo stoties lietuvišką atsišaukimą į mūsų korpo karius, kviečiantį savo ginklus atkreipti prieš rusų komisarus ir žydus. Tuo laiku prie radijo aparato buvome tik mes trys lietuviai kareiviai. Šis išgirstas atsišaukimas mus labai nudžiugino ir jį tuojau pat paskleidėme tarp patikimų draugų.

Kitą dieną mūsų būrio vadas atskyrė mūsų būrį nuo viso žygiuojančio dalinio ir lėtai patraukė per laukus. Kadangi mūsų būryje buvo vienas komjaunuolis žydukas, tai vadas savo planų manų nesakė, nes dar buvo neaiški padėtis ir nežinojome, kur yra vokiečiai.

Birželio 23 d. apie 16 val. mus pavijo vokiečių šarvuoti daliniai ir mes prie jų prisijungėme. Mūsų būrio vado ir dar vieno karininko lietuvio dėka, rusai nebespėjo mūsų išsivaryti į Rusiją.

Eil. Juozas Raulinaitis, buv. 615. AP, rašo: Pulkui traukiantis, aš dviem draugais, atsiskyrę iš dalinio, užėjome į vieną kaimą valgio paprašyti. Įėję į plentą, susitikome dar vieną savųjų, bet čia mus pagavo politrukas ir privertė nešti pulko vėliavą.

Bet netoli tą vėliavą nešėmė. Netoli Valkininkų stoties mus užpuolė vokiečių lėktuvai. Pasinaudodami proga pabėgome iš politruko „globos".

Paliai Valkininkus radome grioveyje sėdintį vieną senuką, kuris mums pasisakė, kad šiuos išsiuntęs jį šautuvų rinkti. Jis mus nuvedė į mišką, kur radome daug lietuvių, besislapstančių nuo rusų. Jų daugelis jau buvo nuėjęsi kelionė į „broliškąsias respublikas" šiaurėje bei rytuose. Sie vyrai su džiaugsmu mus priėmė į savo tarpą.

1940 m. spalio mėn. apie 20—25 d. mūsų pulke (Vilniuje) buvo kilusios riaušės prieš bolševikus. Daugelis kareivių pėsči nuo savęs rusiškus ženklus. Kai kurie mūsų karininkai ir puskarininkai, matydami tų kareivių aiškią pražūtį, stengėsi juos nuraminti ir net verkė.

Iš sukilusių kareivių eil. Pašakarnis netrukus buvo sušaudytas, o kai kurie nuteisti po 15 — 16 metų sunkiųjų darbų kalėjime.

Parengė St. Šikšnys.

Kitą rytą aš nuo šalčio pabudau. Kovotojai jau buvo sukūrę ugnį, išdžiovinau į lentą sustyrusią savo milinę. Gavome truputį arbatos ir vykome toliau.

Jau ištisos dienos, kai nebegauname duonos. Pasiekę pamiškę buvome apsaugyti. Perbėgom geležinkelį, mus vėl pasiekėjo ir apšaudė. Naktis buvo baisiai šalta.

Iš ryto neturėjom nei gerti nei valgyti. Žygiuojame toliau mišku. Prieš 12 val. sustojom, išdėliojom antus ir pavalgėm kokės su sriuba; keturiems žmonėms teko mažas gurbelėlis mėsos. Debar turime pereiti vokiečių apšaudoma didelį plentą. Vakar, bėgdamas per geležinkelį, pamečiau antkūdę. Galai! Vėliau šalta.

Visą naktį žygiavome vieškoj tamsoj. Mano dešinioji koja sutino, sunku eiti. Pagaliau tik aušant susėdom ir sulėjom prie kūdros. Išėjomės dvi valandas, tačiau nemiegojom. Valgyti nebuvo ko.

Pusė mūsų neturi jokio ginklo. Priekin iškištėm šveicus, tačiau jų daugiau nebematėm. Pradėda šaudyti kulkosvaidis. Vokiečiai..."

Čia baigėsi dienoraštis. Apie mažesnę likimą daugiau nieko nežinoma.

(„Signal")
Versė Z. R.

Birželio PARTIZANAS

Ilgai ir ilgai, kai Lietuva skęs birželio žalume, grįš tos dienos, kupinos jaunatviškos vilties ir tiek daug atsiminimų. Visuomet ir visuomet jie bus jauni, papuošti jaunos vasaros šviesiais žaliais lapais, ir, kai melsvas, šiltas birželio vakaras tylią plasnos virš tėviškės nuvargusios žemės, jie grįš. Grįš pro varvančius beržus, pro banguojančius laukus ir grįžę rymos prie pakrypusio kryžiaus. Tai žuvę partizanai.

Jie stojo kaip vienas, kai vakaruose gaudė pagelbos trimitai. Jie iškilo ir pražydo, kaip pavasario žiedas, ir negaleistingo rudens vėjo iškraskyti, išsiskirstė po visus tėviškės kapus. Tačiau jie gyvena tarp mūsų ir veidai ryškūs, kaip ryškūs buvo jų troškimai. Atsiminimai ir veidai supasi birželio vakare.

Jis stovi atlapa krūtine, šypsosi. Plaukus vėjas draiko. Jo juokas ir šypsena visus žavi. Neramūs berniokai vis jį klausinėja. Jų karštas kraujas verda. Berniokai drąsūs. Vai, jie nerimsta ir dega kovos karštyje. Kartais Birželio Partizanas, taip jį prameinę kovos draugai, šypteli: — Et, ką jūs!..

Ne, jis juos myli. Berniokai tatai žino ir juokiasi nerūpestingu juoku. Ach, tas juokas! Toks jaunatviškas ir taip žavi Birželio Partizaną. Jis savo būrį myli. Čia surambėję vyrai ir neramūs berniokai — neatskiriamų bičiulių. Bendras tikslas surišo nenutrūkstamu saitu.

Jis vis stovi atlapa krūtine ir šypsosi. Karšta birželio diena slenka ir melsvas vakaras negirdimai atplasnoja. Kažkur pikti ir skaudžiai sukalena kulkosvaidis. Supoksi šūviai. Birželio Partizanas užsimeta šautuvą ir kažkur nuslenka.

Juodai mėlynas dangus žiūri į garuojančią žemę. Supasi tūkstančiai mažų liepsnelių. Taip tylu! Jie sugulę greta viens kito. Sonus spaudžia ginklai. Iš drėgnos žemės kyla kvapni šiluma ir juos šildo. Tas kvapas svaigina ir truputi atsiduoda kraujų.

— Vokiečiai ryt bus čia! — kažkas garsiai pasako.

Visi pakreipia galvas ir vyras kalba apie lemiamą rytojų. Kažkoks jaudinantis nerimas apima visus. Ak, toji pergalės valanda taip artima!

Blizgantis mėnulis sustingsta tarp žvaigždžių. Išblyksiui šviesa ir juodi laužyti šešėliai.

Grįžta Birželio Partizanas. Toks didelis, it milžinas. Jo galvos šešėlis siekia medžių viršūnes, o permestas per petį šautuvas ištyšęs pranyksta danguje.

Jis čia. Mėnulio šviesoj išblyksi veidas šypsosi, kaip visuomet. Nusiima šautuvą. Pasiremia. Žiūri aukštyn. Ten mirgančios liepsnelės ir šviesus, kaip lengvas rūkelis, paukščių takas. Stai, viena šviesi liepsnelė sustingsta. Skaidriai nušvinta ir krinta žemyn. Pusiaukelėje užgęsta ir jos nėra.

— Taip, taip... — atodūsis, tartum pavasario vėjelis, nuskrido nuo lūpų į žvaigždyną. — Taip, vyrai! Rytoj lemiama diena. Lemiamai.. Antrą valandą išžygiuojam. Gavau įsakymą apsaugoti Neries tiltą nuo sunaikinimo.

Visi sujudo tvarkytis: tepti šautuvus, tikrinti kulkosvaidžius... Juk priešaky sunkus uždavinys ir kova.

Kai pražilęs rūkas tingiai rangėsi virš panerių klonių ir miesto liko baltu debesėliu, jie sustojo. Apačioje snaudė, prie šalto pripleti, mediniai namukai. Toliau pieniškas rūkas. Bunda diena.

Įsakymas įsikasti. Girgžda žvyras. Cypia geležis. Apačioj dunda tiltas — bėga bolševikai. Dunda ir dunda be pertraukos. Pieniškas rūkas slepia bėgančius. Birželio Partizanas žiūri į ten. Atrodo, kad jo žvilgsnis perplėšia rūką ir jis viską mato. Jo vyrai dar kartą tikrina ginklus. Bus kova! Aplink ankstyvo ryto tyla.

Išblyksės dangus rytuose nurausta. Pieniškas rūkas kyla ir sklaidosi į šalis. Jau matyti tilto neaiškus siluetas ir švininės spalvos Neris. Gatvėje blankūs šešėliai keistai juda, kelkiai ir vis dundėdami slenka į rytus.

Pirmieji rausvoki spinduliai nurausvino rasos lašeliais blizgančius beržus.

Dar trumpa valandėlė, ir žemė maudosi saulės spinduliuose.

Jau!

Birželio Partizanas atsistoja. Patraukia granatos kapsulę. Apsuka ir meta žemyn. Vyrų veidai, lyg suakmenėję, prilimpa prie taikiklių. Granatos daromas ore trukčiojančios ratus, krinta į bėgančią masę. Ugnies liežuviai. Baisus trenksmas. Bolševikų masėje tuščias ratas. Metaliniu balsu sukalena kulkosvaidis. Skaudžiai prabyla šautuvai. Gatvėje skaussmingi keiksmai. Arkliai, sunkvežimiai lekia į visas šalis. Tikras pragaras! Tiltas ir gatvė tuštėja. Lieka sukniuhę kūnai ir suraizgytos metalinės dalys.

Tyla.

Staiga iš kitos Neries pusės sukalena bolševikų kulkosvaidis. Švino kulkos žvimba ir giliai lenda į purią žemę. Partizanai atsako piktu metaliniu balsu. Atsitraukę bolševikai mėgina veržtis per tiltą. Šūviai. Pirmieji skesteleja rankomis ir griūva ant nugros. Likę bėga atgal. Viskas greitai vyksta.

— Vyrai, laikykitės! Dėl rytojaus!.. — džiūgauja Birželio Partizanas.

— Mes laikomės! Mes laimėsim!.. Ak!.. — šūktelėja karštai berniokas.

Tas janonas bernioko balsas ir taip artimas laimėjimas sutekėja milžinę jėgų. Kažkas nepastrai rėkia ir kiša į žaizdą marškinius, norėdamas sustabdyti kraują. Aplink metaliniu balsu skamba spynos. Pokši šūviai.

Žemė garuoja ir kvepia krauju.

Birželio Partizanas žiūri į kitą Neries pusę. Tuščios gatvės ir išmirusios trobos. Retkarčiais kyšteli iš už kampo galva ir bailiai dingsta atgal.

Tyla.

Tvanki tyla baisesnė už siaučiančią audrą. Jis vis žiūri. Jo mintys tokios sunkios, tartum apraukto sunkiais šarvais. Jis jaučia pasitenkinimą. Laimėjimas yra. Uždavinys atliktas. Kas toliau? Ak, kas?!.. Tyla. Ji tokia keista ir nepakenčiama. Ten, apačioje, žydi liepos. Dar pavasaris! Kažkas diegia į širdį ir karšta kraujo banga tvysteli veidan. Liepos žiedai!.. Ji stovi tarp žiedų. Plonus drabužius vėjas darko. Galvą puošia šviesūs, plini auksinių spindulių purūs plaukai. Ji moja skepetaite. Lengvutė ir taip graži. Ak! Pavasario garsai ir švelnūs atsiminimai supasi aplink. Jis šypsosi ir taip gera.

Užpakaly kalbasi vyrai, atseit nieko nėra. — Kodėl lieškome kitur didvyrių?.. — rišdamas persautą ranką švokščia berniokas. Jo balsas beveik moteriškas. Kažkas klaikiai šypteli.

Birželio Partizanas susimasto. Keista! Kodėl bolševikai nebando pulti? Neaiškumas ir blogas nujautimas raizgosi, it voratinklis.

— Žiūrėkit!.. — rėkia vyras iš dešinės, — mes be reikalo kovojam— tiltas užminuotas!

— Užminuotas... — šnabžda kovotojų lūpos ir nuvargę žvilgsniai susminga į nurodytą vietą.

Ant tilto fermos pūpso dvi spalvotos dėmės. Sprogstamoji medžiaga. Nusiminimas ir betikslis kraujo praliejimas, lyg didžiulė jūros banga, žiauriai užgriūva vyrus.

— Veltui... veltui.., — šnabžda lūpos.

Tik dabar jie jaučia sunkų nuovargį. Dabar skaudžiai persti žaizdos, mato nukautus draugus, ir aiškus greitas bolševikų pasitraukimas. Viš žiūri į jį. Žvilgsniai kupini vilties. Kokie jie didūs ir kartu menki!

Jis stovi prisišliejęs prie ąžuolo. Veidas, it nukaltas iš granito, žvilgsnis tartum strėlė. Jis galvoja, smarkiai galvoja. Akys mato porą spalvotų taškų. Porą... Se- kundė delsimo, ir jis ryžtasi bešal greitai veikti.

— Vyrai, ugnis! Pridengt mane! — sugriaudžia balsas, lyg perkūno. — Mes laimėsim!

Jis meta šautuvą. Pašoka ir su silenkęs bėga nuo kalno. Kažkas nori sulaikyti. Nepasiseka, ir ra laiko... Šūviai plūpsi greitos salvėm. Kova sukasi svaigulio verpete. Baisu! Jis bėga žysodamasis tiesiai į mirties nasrus. Prie sprogstamosios medžiagos yra laidai. Juos nutraukus laimėjimas tikras. Tikras!

Birželio Partizanas jau apačioje. Prie žydinčių liepų. Paklydusi kulka sučeža žiedusose. Du žiedėliai nukrinta ant bėgančiojo.

Jis išsitiesia visu ūgiu. Bėga per atvirą vietą. Tuoj tilas! Čia jį pastebi bolševikai. Atidaro šautuvų ugnį. Jis ant tilto! Smalos kvapas ir zvimbiančios kulkos lekia pro šalį, atšoksta nuo betono, ir kaukdamos kažkur dingsta.

Lenktynės. Velnioniškos lenktynės! Kulkos zvimbia, kaukia ir lyg juokiasi!. Ar ji-i-isi.. Ar a-a-aši.. Ar til-i-itas išlėks į padangės drauge su juo-o-o!..

O Dieve, greičiau! Jis mato kabelio gijų. Keletą šuolių, ir virpančios rankos nervingai drasko. Geltona viela susitepa krauju. Jis nejančia skausmo, jis negirdi, kai draugai rėkia, kad vokiečiai jau čia pat. Jis nemato, kaip ant vieno namo kyla trispalvė vėliava. Kruvini kabeliai trūksta ir susiraito į viršų. Bėga atgal. Staiga stapteli. Jis mato tarp liepos žiedų lengvutę mergaite. Ji moja. Ji graži ir taip tolima. Jis šypsosi ir nori kažką pasakyti, bet... veidu sukniumba ant tilto. Kažkur aidi pergalės garsai ir kyla trispalvės.

Ak, supasi veidai ir atsiminimai švelniai melsvam birželio vakare!..

V. Peseckas

EUG. MATUZEVIČIUS

PAVASARIS

Kada paukščiai sparnais rėžia dangų,
Kai perkūnija dunda pirma —
Gyslom tvinsta jėgų didžios bangos
Ir siūbuoja daina neramia.

Virš kalnų plačios erdvės ir toliai
Vyturėliais pragysta skardžiai.
Po žagre pirmos vagos garuoja, ..
Tiesia saulėn viršūnes beržai. ..

Skamba kelias nuo ritmo galingo —
Su pavasariu einam drauge!
Į pat širdį, į kraują susminga
Saulės karščio liepsninga banga.

ALGIMANTAS GIEDRIUS

Karas ir meilė

(Fragmentas) 24)

Baisias sielos kančias išgyveno palikęs vienas Kazimieras Giedraitis, išvežus jo šeimą. Slinko ilgos nerimo dienos, tačiau jokių pasikeitimų ir jokio išgelbėjimo nesimatė. Enkavedistų šnipams saugojant Giedraičių sodybą, Kazimieras, lyg koks negyvo daiktas šešėlis, lyg pablūdėlis slankiojo toli po laukus, po artimiausią miškelį, slapstėsi pas tolimesniuosius kaimynus. Dienomis ir naktimis jo akyse stovėjo klaiki šeimos išvežimo scena. Dažnai Kazimieras pasijusdavo pamąstęs ir pamiręs. . .

Ne kartą Giedraitis savo mintyse keikdavo ir mokytoją Bartkų, kam jis Kazimierui patarė saugotis ir dar vis kažko laukti.

— Geriau būtų mane drauge išvežę. . . Bent visi būtume kartu. . . — tyliai almanuodavo sugniuždyta Kazimiero siela.

Keletą dienų pasaugoję tuščią Giedraičių sodybą ir nesulaukę jos šeimininko, enkavedistai vieną rytą išvažiavo. Tą pačią dieną čia susikraustė dvi kaimyninės nusigyvenusių tinginių, pikių ir žydbernių šeimos. Vienas šių „proletarų" pasiskelbė Giedraičių ūkio komisaru, ir prasidėjo dar užsilikusių Giedraičiuose gėrybių grobimas, negaleistingas gražios sodybos alinimas.

Nenuostabu, kad iš šalies visa tai matančiam Kazimierui išseko paskutiniai bet kokio atsargumo ir kantrybės jausmai. Vieną dieną jis netikėtai atėjo į savo namus ir „draugą komisarą" taip pačiupinėjo, kad tas pusgyvis, kraujais spiaudąs buvo išvežtas ligoninėn. Komisaro bendras laimingai paspruko, iš kur atvykęs. Pats gi Kazimieras Giedraitis, visų didžiausiam nustebimui, atėjo į valsčių ir milicijos pareigūnams pareiškė, kad norįs pasiduoti, kad tik jam pasakytų, kur gyvena išvežtoji šeima, kad jį patį susimtų ten nugabentų. . . Valsčiaus milicininkai kraipė galvas ir niekam nesiryžo, nei jį suimti, nei jam patarti. Tada Kazimieras Giedraitis pareikalavo pranešti ir atsiklausti apskrities mieste. Ten paskambinus, buvo atsakyta, kad prisistačiusis pats savo priemonėmis atvyktų apskrities miesto organų žinion.

Kažkokiu jūkšimu nesitverdamas savyje, Kazimieras Giedraitis ryžosi vykti pasiduoti į enkavedistų rankas, kad tik jį nuveztų pas šeimą. Buvo gandų, kad suimtieji esą uždaryti vagonuose netolimoje geležinkelių stotyje, drauge su kitomis išvežamųjų šeimomis.

Veltui Giedraičio kaimynai ir pažįstamieji stengėsi jį atkalbėti nuo šio sumanymo. Kazimieras nė neklausė jtikinėjimų, kad šiuo žygiu jis nieko neišgelbės, o tiktai dar save pražudys. Jo sprendimas buvo nekeičiamas, jis pats buvo nekalbus, užsispyręs ir pasiryžęs bet kuriam bloglausiam likimui.

Išėdęs savo kelionės ryšulin kiek maisto ir baltinių, vieną vakarą Kazimieras ežionis sparčiai nubėgnigniavo Skroblų bažnytkaimio link.

—oOo—

Birželio 21 diena pasibaigė giedriu, šiltu vakaru. Auksinė saulėlydžių žara ištisomis valandomis nevynkstančiai švytėjo tamsiai melsvame šiaurės orizontėje. Senų ir jaunesnių lapuočių guote ir vasaros nakties dangų didingai kilo rausvi, didžiuliai Skroblų bažnyčios bokštai. Tylus, paslaptingas medžių lapų šiurenimas kažkokios gilios nerimasties nuotaika gaubė visą nedidelį, aukštoje kalvoje tūnojantį bažnytkaimį.

Kukliame senosios klebonijos pastate, pro vieną jo langą, dar tebespinksojo žibalinės lempos šviesa. Senukas, bet dar energingas ir gyvo būdo, Skroblų klebonas tebesėdėjo prie atverstos knygos ir dar tebeskaitė.

Atsargus beldimasis į išorines klebonijos duris. Žilagalvis kunigas kiek krūptelėjo ir žegnodamasis nuskubėjo prie durų. Beldimasis pasikartojo balsiau ir nervingiau.

— Kas čia? — kiek neramus, virpąs klebono balsas.

— Aš, klebone. . . Kazimieras Giedraitis. . . Prašau įleisti. . . Turiu svarbų reikalą, — atsakymas iš lauko.

— Dievas su tavim, Kazimierai. Kaip laikaisi? Ką sugalvojai,—sukluso, nustebęs klebonas, vėlybam svečiui įžengus blankiai apšviestan kambarėlin.

— Klebone, prašau manęs išklausyti išpažintį. Aš pasiruošęs. . . — kažkokiu kietu pasiryžimu nuskambėjo Giedraičio žodžiai.

— ?. .

— Aš vykstu jiems pasiduoti. . . Aš turiu surasti savo žmoną, vaikus ir motiną. . . Apie tai jau pranešta. . .

— ?. .

Ilgai apie kažką kalbėjo, tarpais net ginčijosi ir tarėsi Kazimieras Giedraitis su senuku Skroblų klebonu. Buvo jau pats vidunaktis, kada klebonas slapčia atrakino bažnyčią, ir abu vyrai paskendo gūdžioje šalto mūro tamsoje. Savo kelionės ryšulį Kazimieras pasidėjo netoli didžiųjų bažnyčios durų.

Išpažintis buvo ilga ir nuoširdi iki pat slapčiausių sielos gelmių. Keistas lengvumas ir drauge kažkoks nujaučiamas nerimas slankiojo sujaudintoje Kazimiero krūtinėje.

Visos išpažintės apeigos buvo atliktos tamsoje. Kazimiero klausą retkarčiais užgaudavo kažkoks tolimas dūzgimas. Jam atrodė, kad nematoma ranka tyliai užkliudydavo žemuosius bažnyčios vargonų balsus. Pro aukštus, siaurus bažnyčios langus jau smelkėsi vidun balksva artėjančio ryto šviesa. Skroblų klebonas vėl užrakino bažnyčios duris, o Kazimieras Giedraitis, karštai paspaudęs sugraudinto kunigo ranką, užsimetęs ant pečių savo ryšulį nusku-

MŪSŲ GYVENIMAS

PAMALDOS UŽ ŽUVUSIUS RYTUOSE KARIUS

Šeštadienį 21 d. 10 val. Šv. Jurgio bažnyčioje (Vilniuje) vilniškytos lietuviškomis pamaldos už žuvusius Rytuose, kovose prieš bolševizmą, lietuvius karius. Pamaldų metu įspūdingam momentui pritakytas giesmes giedojo operos solistė Mažutaitienė - Kazlauskaitė ir Katedros choras. Jautrų pamokslą pasakė kun. Aft. Lipnickas. Po pamaldų sekė kiekvieno žmogaus.

Žuvusių karių atminimą pagerbti ir pasigėrėti gražiu giedojimu, prisirinko pilna bažnyčia Vilniaus lietuviškosios visuomenės.

Reikia pažymėti, kad Šv. Jurgio bažnyčioje karių pamaldų metu jau kelintą kartą gieda mūsų operos jėgos. Sekminių pirmąją dieną (V. 24) giedojo solistas Baltrušaitis. Kiekvieną šventadienį į pamaldas gausiai atsilanko visuomenės.

(Aum)

VILNIAUS APYGARDOJE

— Apygardos vadas N dalinio karius už gerą pareigų žinojimą ir stropėjimą tą vykdymą pakėlė į aukštesnius laipsnius:

I lauk. puskarininkio: Vacį Simovičių.

I nerik. lauk. psk.: Joną Vilimą.

— Mokomąją dalinių karių laisvą laiką praleidžia prie radijo, laikraščių, šachmatų, knygų, mokydamosi dainuoti, o šeštadieniais šventadieniais aplanko gražiąsias Vilniaus apylinkes, istorines vietas, kiunose pasižiūri gerą filmą, teatruose — valdinius.

KAUNO APYGARDOJE

— Atšiūs orai, Kauno LSD Apygardos kapelionas kun. J. Normantas suorganizavo karių kapų tvarkymo talką, kuri sutvarkė ir papuošė vietos karių ir partizanų kapus.

— Kauno Apygardos N. batalione suorganizuota karių skaityklą, į kurią įtraukta po keletą egzempliorių visų lietuviškų laikraščių. Nemaža spaus dos premmeraviją atskirai kuopos ir kariai.

— LSD Inspekcijos rūpesčiu Sekminių šventės metu Kauno karių, išvykusių į Rytus, šeimonės Kauno Jaunimo teatre surnoštas uždaras spektaklis, kurio metu suvaidinta M. Venslanso 4 pav. pasaka „Saulutė".

— Karių šeimų globos reikalais rūpintis Kauno Apygardoje paskirtas plk. lit. Lapinas.

— Su pasiteikimu koncertavęs kituose Lietuvos miestuose Ostermanno ansamblis, buvo užsukęs ir į Kauną ir čia savisaugos dalinians, drauge su vokiečiais ir lietuvių policija, davė porą uždaru spektaklių.

J. P. Paukaitis

TVARKOME ŽUVUSIO KARIO KAPĄ

Smurgainių m. šventoriuje nesenai supiltas 1941 m. pavasarį nužudyto nežinomo Lietuvos karininko kapas, apie kurį jau buvo rašyta.

Nesant vietoje darbščios sesės lietuvaitės rankos, tą brangų kapą tvarkyti ir puošti paėmė vietos policininkai.

Kapas gražiai apvėlenotas, prisodinta gyvų gėlių ir savo išvaizda primena kiekvienam tauriam lietuviui, kad čia ilsisi karžygys.

Policininkai su vietos lietuvaitės mokytojais daro žygių kapą aptverti gražia tvorele.

Taip pat puošiamas ir šalia esantis Didžiojo karo metu žuvusių vokiečių karių kapas.

Lietuvytis

TVARKOMI KARIŲ KAPAI

Žuvusiųjų ir mirusiųjų lietuvių karių kapai Vilniaus kapinėse vietos lietuvių rūpesčiu puošiami: apsodinami gėlėmis, apvėlenuojami, takeliai išbarstomi smėliu. Daugiausia lietuvių karių yra palaidota Rasų ir Antakalnio karių kapinėse.

(Aum.)

KARIAI LABAI LAUKIA SPAUDOS

Mūsų dalinys pelkymose gauto randonasėjas gauna. Ilgesnio poilsio vietose per lauko paštą gauname laišku, kuriuose, siuntinėjus ir t. t. nors 2—3 kartus per mėnesį. Iki laiko įprendami Rytuose ten labai pasilūgome savo tėvynės. Atvykus lauko paštui, kiekvienas pirmiausia tetraujasi laišku ir laikraščiu. Chaunge „Karys", „Tėvilė", 421 ir kt. „Lietuva", „Dr. Patarėja" ir „S. P. Žinias". Ypač visų mėgiamiausias „Karys". Pirmieji „Kario" numeriai, pasirodę po lipos pertraukos, daugelyje iš mūsų išspausdė džiaugsmo ašaras. Tai įrodo, kad karys tikramai supranta ir įvertina savo spauda. Labai mėgiami „Tėvilė" ir kt. mūsų laikraščiai, kurie savo skiltyse dangian prisimena LSD karius Rytuose.

Laikraščiai, nors gauname net už 1 mėn. nuo jų išleidimo datos, tačiau perskaitomi visų jų straipsniai ir net skelbimai po keliis kartus. Bitų gyrė greičiau gauti knygų. Galėti produktingiau praleisti laisvą laiką. Spaudoje skaitome, kad mūsų kariams Rytuose renkamos knygos. Tai labai dėlingi žinia. Už tai iniciatyrai ir aukotojams mūsų karys taisnės nuoširdų karinį ačiū.

Gr. J. J-ds

DAR DĖL KARIŲ ŠEIMOMS PAŠALPŲ GAVIMO

„Karis" Nr. 21 (1130) V. 16 buve nurodyta kokius dokumentus turi patiekti karių šeimos, norėdamos gauti pašalpą. Be to, daugelio vadas, žinoma ar mirusi kariai, turi kiek galimi savo Apygardos Štabui prisiųsti šiuos dokumentus:

a) mirusio ar žuvusio kario mirimo metrikų išranką;

b) patvirtintą tarnybos lapo nuorašą;

c) kartotekos kortelės (Personal — ir. GebührnisKarte) nuorašą;

d) pažymėjimą apie paskutinių metų mokėtą karinį algą ir algos sudėtamąsias dalis;

e) trumpą mirties priežasčių aprašymą ir

f) gydytojo mirties pažymėjimo nuorašą.

IŠVYKUSIEJI Į RYTUS KARIAI APRŪPINAMI SPAUDA

Lietuvių savisaugos dalių kariai, išvykę į Rytus kovai prieš bolševizmą, yra aprūpinami lietuviška spauda ir kilnojamomis bibliotekėlėmis. Daugiausia pagelbėjusiami yra lietuviai autorai. Didelis trūkumas jaučiamas vokiečių kalbos vadovėlių.

A. U.

Paieškomi dingę kariai

Pak. Jonas Neverdauskas. Vinos gimus, tarnavęs 4 ark. pėstinės 616 pulke šiuvėčiu. Kas žinotų apie jį, prašoma pranešti jo žmonai Teofilei Neverdauskienei, Verdulių km., Šiauliai.

EIL. Ignas Nugulevičius, tarnavęs 1 pėst. pulke, vėliau Pabradės poligone jaunųjų vedų mokytojas. Kas žinotų apie jį, prašoma pranešti Veronikai Nugulevičienei, Pulpiai, Šeduvos, Panevėžio apa.

Stasys Mikšaitėlis, tarnavęs inžinerijos batalione, Vaižnos poligone. Birželio 22—23 d. d. važiavo Pabradės link su motorizuotomis dantimis. Kas žinotų ką nors apie jį, prašoma pranešti Mikšaitėlienei, Kazių Rūdos, Turgauslės aikštė.

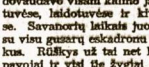

Stasiui Karinui. Debar tokios mokyklos Lietuvoje nėra.

Pampsiaiui Juozui. Tamstos atsiųsti dokumentai buitiečiai čia tik tantokius rinkėjams. „Karyje" nedėsime.

B. Petrūnui Juozui Kačinauskui, Pranei Anuilienei, Kotryniai Vitkauskienei ir A. Novraliui. Skelbimai — paieškojimai dedami į laikraštį tik apmokėjus juos po 1 RM (žiū 25 žodžio dydžio). Iš Tamstų mustatytojo atžvilgiu už paieškojimus negavome, todėl ir paties skelbimai ėdėti negalime.

SPORTAS

— Praėjusi sekmadienį Kaune lyrko tarpmiestinės futbolo rungtynės Vilnius — Kaunas, kurios baigėsi Kauno pergale 4:0. Pirmas šėlinys davė rungtynės pergalę kauniečiams, nes jame jie ir įmušė visus keturis tvarčius. Nors antrame kėlinyje ir bevo kauniečiai persvaroje, tačiau tvarčia jau nepasiekė ir trumpuosiuose žaidimo pirmame kėlinyje paviektu rezultatu. Vilniaus šiose rungtynėse atstovavo: Kuzmickas, Kiečkauskas, Kondratavičius, Žemaitaitis, Stankevičius, Ilora, Mellus, Cenfeldas, Paulionis, Sinkevičius, Pulkauninkas, Mandelka.

— Ivykusiose Kauno futbolo pirmenybėse „Perkūnas" nugalėjo LGSF 3:2. Rungtynės buvo tiempios ir kartšos, nes tai dvi stipriausios Kauno komandos, kurios pretenduoja į nugalėtojus.

— Šį sekmadienį Vilniaus LGSF yra pakviesta į Ukmergę sužaisti su vietos rinktine futbolo ir krepšinio rungtynes.

— Lietuvos futbolo pirmenybės buvo pravestos apygardų sistema, t. y. pirmiausia bus išaiškinti nugalėtojai apygardose, tada burtu kelis susitikę tarp savo apygardų nugalėtojai. Laimėtojai susitiks Kaune dėl pirmosios vietos.

— Dėl stokos lyairių priemonių ir kitų techninės kitūčių, Vilniaus pirmaujančią sportinės varžybos, kaip buvo numatyta plane, nebes vykdomos. Pagelbantiems, kad tek susitesinųjų mokyklų sportininkai, tiek ir likusiųjų mieste vasarosi, sportiniam darbui pristiunčia prie vieto sporto klubu.

— Nors ir nodėlis skaičius lengvasiečių Vilniuje telčko, bet vis dėlto VSA, norėdama šek tiek pagyvinti šią sporto šaką, birželio 14 d. numato padaryti sezono atdarymą. Kiek teko girdėti, ir Wermachtas žada dalyvauti šiose varžybose, taigi gal ir mūsų savisaugos dalinių pajėgesnis sportininkų kadras pasistengęs pasirodyti. Tenka priminti, kad VSA stadione pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais vyksta lengv. atletikos treniruotės, kur ir mūsų kariai gali ta pačia proga pasimankštinti.

— Vokietijoj futbolo pirmenybės pačiam karčiy. Pradėtos rugpūs pradžioj tvariose Reicho apygardose futbolo varžybos yra pateikusios visą eilę staigmenų komandą sustikimuose ir dabartinis metu kovos sportą fronte yra paaštrėjusios.

— Pravestose Italijos miestų futbolo pirmenybėse pirmauja Roma, paskutinės varžybas baigusi 2:2 su Torinu. Stai keletas pasekmių: Plorencija — Modena 8:0, Livorno — Neapolis 2:0, Ambrosiana — Mailand — Bologna 0:1.

Kaip vietos spauda pabrėžia, kad nors ir karo sąlygos, bet žaidimo lygis nėra nei kiek žemesnis. Paskutinieji treniruotesiniai varžybų vietoje stovi garsis gamės atžvilgiu Neapolis, kuris, matyt, dėl savo grožio neturi futbolo žvalgždžių.

— Vokiečių spauda labai išsamiai nagrinėja savo nenaprastai gerai perengtos rinktinės, kuri, kaip žinome, laimėjo prieš Vengrija, kovotojškimo nuopelnus, kondicini parengimą ir vistas atžvilgiais vykusi žaidima.

— Vokiečių spauda duoda buvusiojo pasaulinio bokso viso kategorijų meisterio Jack Dempsey pajamų balansą, karis, manau, ir mums bus idomus.

1919 m. varžybose su Jess Willard uždiro 27.500 dolerių. 1920 m. varžybose su Billy Miske uždiro 55.000 dolerių. 1920 m. varžybose su Bill Brehanu uždiro 100.000 dolerių. 1921 m. varžybose su Carpentiar uždiro 200.000 dolerių. 1923 m. varžybose su Tom Gibbons uždiro 261.000 dolerių. 1926 m. varžybose su Pirpo uždiro 470.000 dolerių. 1927 m. varžybose su Tunney uždiro 711.863 dolerius. 1927 m. varžybose su Scharkey uždiro 350.711 dolerių.

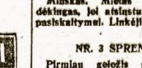

GALVOSŪKIO NR. 2 SPRENDIMAS

Minskas. Mielas broliau. Būsiu dėkingas, jei atsiuntum man knygų pasiskaitymui. Linkėjimų nemiškinas.

Jonas

NR. 3 SPRENDIMAS

Pirmiau žolės satirps i vaiškvandeo paviro soia, nego mes ištartų žodį atmainysime.

Skaitant reikia pradėti nuo „P" raidės, esančios Vyčio kryžiaus apačioje.

Sprendimus atsiuntė: 1) A. Bobinas (Kėdainiai), 2) ats P. (Kėdainiai), 3) Petras Juknevičius (Kaunas), 4) Stasys Vitkevičius (Kaunas), 5) Vladas Meškevičius (Skapiškis), 6) Juozas Valčiulėnas (Kupriškis), 7) Benedikta Viččiūtė (Panevėžys), 8) Mykolas Koncė (Panevėžys), 9) ats. pak. Stasys Kvedaras (Ramiai), 10) Pr. Aukūnas (Panevėžys), 11) Juozas Andriušekevičius (Vilkaviškis).

---

bėjo pakalnėn vedančiu keliuku tolumoj juodvojančių pamiškių link.

Keistos mintys ir jausmai be jokio ryšio paimiojosi žūtančioje Kazimiero galvoje. Jis pats skubėjo į žiaurių NKVD budelių rankas. Skubėjo tik todėl, kad dar kartą išvystų savo mylimųjų vaikučių iškankintus veidus, savo brangiąją žmoną, senąją motiną... Kazimiero batai negailestingai mindžiojo pakelės žolę. Toliau jis žingsniavo staturonis ežiomis, brido per pievas, klampojo minkšta dirvų žeme. Ir vis tiesiai į vakarus, į baltuojantį vieškelį. O juo — į miestą.

Buvo dar nenuėjęs nuo Skroblų bažnytkaimio nė vieno pilno kilometro, kaip vienoje pakelės pakrūmėje išgirdo važiuojančio vyro nusikosėjimą. Priėjęs kelio vingį, Kazimieras netikėtai išvydo lengvoje brikelėje sėdintį savo kaimyną Rūškį.

— Jonas!...

— Kazimieras!.. Ir kaip tu nebijai... Suims... — Pusbalsiai kuždėjo sustabdęs arklį Jonas Rūškys.

— Man nešvarbu... Aš einu į miestą... Pasiduoti...

— Ar pablūdai! Ką tu sugalvojai! Girdėjau, kad ryt poryt jau karas, o tu užsispyręs nori įkiši savo galvą. Nebūk kvailas, sėsk, užuksime pas mane, papasakosiu, ką girdėjau Pagiriuose, — prisispyręs įkalbinėjo Kazimierį jo kalmynas Rūškys. Kazimieras įmetė vežimėlin savo nelengvą ryšulį ir nesiginčydamas įlipo ir pats. Tuo tarpu Rūškys trukteljėjo vadeles, ir apvalus bėriukas žvaliai pasijudino iš vietos.

Nedidelė Rūškio sodyba buvo netoli Skroblų bažnytkaimio. Nenoriai šį tą kalbėdamiesi, abu vyrai palengva artėjo Rūškio namų linkui. Birželio nakties prieblanda vis šviesėjo.

Kazimieras su Jonu buvo geri draugai nuo pat vaikystės dienų. Rūškys buvo geras Kazimiero kalmynas ir smarkus apylinkės vyras. Ne kartą juodu vodovaudavo visam kaimo jaunimui visose garsiose vestuvėse, laidotuvėse ir kituose žmonių susibūrimuose. Savanorių laikais juodu rado vieną kartą drauge su visu gusarų eskadronu sulpiekė bolševikų raitininkus. Rūškys už tai net kryžių buvo gavęs. Bendi pavojai ir visi tie žygiai juodu tamprial buvo surišę nuoširdžiu vyriškos draugystės ryšiais. Tačiau apie šios nakties savo žygį Kazimieras Jonui kol kas nieko nesakė.

— Tai tu manai, vis dėlto, siekti į miestą? — paklausė sėdėdamasis Jonas Kazimierą, ties savo kiemo vartais sustabdęs arklį.

— Manau, — tvirtai atsakė Kazimieras, pirmą kartą jausdamas pats tuo kiek abejojąs.

Abu vyrai išlipo iš brikelės. Jonas, nieko daugiau Kazimierui nesakydamas, pririšo neiškintytą arklį palangėje prie daržo tvorelės ir su draugu įžengė vidun.

Spalvuotais popieriais papuošta žibalinė lempa nušvietė nedidelės kaimiškos seklyčios sienas. Ant balto uosinio stalo greitai atsirado skanios dešros, skilandžio ir rūkytų laišinių lėkštė. Viena ranka imdamas už peties Kazimierą ir kviesdamas jį užstalėn, Jonas antroje rankoje laikė žalsvą geros degtinės bonką.

— Žmesim po vieną ir viskas bus aiškiau, — nė nesišypsodamas gyvai kalbėjo Rūškys, pildamas į taureles tyrą alkoholio skystį. Kazimieras abejingai stebėjo savo draugą ir tą žalsvą didelę bonką, tačiau tylėjo ir nesipriešino. Jis tik dabar, po visų šios nakties išgyvenimų, pajuto sveiką natūralaus alkio jausmą.

Kramtydami skanų kaimišką maistą ir išlenkdami vis „po vieną" taurelę, vyrai darėsi vis kalbesni, nuoširdesni ir atviresni.

— Niekur tu neisi, Kazimieras. Mes turime čia likti. Mes vėl gyvensime. Mes dar atkeršysime tiems žmogžudžiams už tavo šeimos išvežimą! — gyvai suvadavė kumštimi į stalą Jonas, įtikinančiai žiūrėdamas Kazimierui į akis.

— Aš dar pagalvosiu, Jonai...

— Nėra kada galvoti... Nutarta... Išgerkim už draugystę, kalmyne.

Sutartinai taukštelėjo į uosinį stalą iki dugno išlenkti stikleliai. Abu draugai pasidalijo vienminčiu sutarimo žvilgeniu ir balsiai kalbėdamiesi užkandžiavo toliau.

Staigus dunktelėjimas už sienos atkreipė vyrų dėmesį. Paslėpūrėję vienas į antrą tylėdami ir įsipylę po naują stiklelį. Po keleto sekundžių pasikartojo čyigubas dunktelėjimas.

— Vummm!.. Vummm!.. Vummm!.. — nuo tolimų sprogimų suvirpėjo Rūškio pirkia.

— Abu vyrai šoko ant kojų ir staiga atsidūrė kiemę.

Lyg kokiam didingam sapge juodu pamatė ir supratė tai, kas nešė vienintelį išgelbėjimą mūsų žemei. Desimtys juodakrykių lėktuvų pačiame nuūtė ir rytus, į šiaurę. Nespėjus apsižvalgyti, naujos vokiečių lėktuvų vilnys sustaugė aukštai ties vyrų galvomis. Toli už miškų sudrioksėjo naujos galingos bombų sprogimų serijos. Visas rytmetio oras užvirė didingu lėktuvų čūzesiu ir baisių sprogimų kanonada.

— Karas! Karas! Žmonės, kelkitė! Karas!.. Sušuko abu vyrai iš visų jėgų. Rūškys greitai išstirnakė iš palėpės paslėptą karabiną ir drauge su Kazimieru pasileido valdiaus link.

— Karas!.. Karas!.. Išgelbėjimas!.. — Bundančių žmonių žirdyse sidėjo istorinė žodžiai.

G. dJ

TARYBŲ VAIKAS

Nr. 28 (1103) Vilnius, 1942 m. birželio 6 d.

PRENUMERATA: Metams — 3,60 RM; pusei metų — 2,50 RM; 3 mėn. — 1,30 RM.
SKELBIMAI. Už dimensijinę paisiančiosios ir pan. iki 25 žodžių (arba ir dali) no 1 RM. Ilgesni pranešimai po 3 Rpf už kiekvieną žodį, kurią ar jo dėmę užlaojantis. Sveikinimai po 50 Rpf už petito eilutę

REICHO DARBO TARNYBOS VADO PADĖKA PIRMAJAM GENERALINIAM TARĖJUI

Šiomis dienomis atsilankė pas Pirmąjį Generalinį Tarėją gen. Kubiliūną vokiečių Darbo Tarnybos vadas p. Utemark ir perdavė vokiečių Darbo Tarnybos Vyriausybės pulk. p. Hjerl gen. Kubiliūnui asmeninę, o taip pat Darbo Tarnybos žeimoms, bendrą padėką. Drauge p. Utemark pareiškė, kad Vokietijoje Darbo Tarnybai Lietuvoje ruošiama iš viso 680 lietuvių vyrų. Visi Darbo Tarnybai ruošiami vyrai gyvena vidurio Vokietijoje drauge su vokiečių Darbo Tarnybai numatytais vyrais. Tai darroma todėl, kad nebūtų jokio skirtumo tarp vokiečių ir lietuvių Darbo Tarnybai ruošiamų pareigūnų. Visi Darbo Tarnybos lietuviai eigiasi pavyzdingai ir sąžiningai eina savo pareigas. Daugelis iš Darbo Tarnybos srityje padarė didelę pažangą. Po vienerių metų, kaip pareiškė p. Utemark, jie grįš atgal į Lietuvą ir bus Darbo Tarnybai vadovais. Tue tarpu jie rūpinasi Darbo Tarnybos mokslu ir praktika.

Krovinių pervežimas Nemunu

Generalinis Komisaras Kaune, susitaręs su Rytprūsių provincijos oberpresidentu, 1942 m. gegužės 27 d. potvarkiu dėl Nemuno laivininkystės krovinių tarfų sutvarkė krovinių pervežimą vidaus vandens keliais — Nemunu. Šis potvarkymas yra ypatingai reikšmingas atsilaisvinusiems ūkiui beveik įžiūlinai reikalingas vidaus laivininkystės kelias Nemunu. Šiais tarifais yra suinteresuotos ir Rytprūsių provincijos ir Lietuvos generalinė sritis. Šių dviejų įstaigų glaudaus bendradarbiavimo pasekmė buvo ta, kad šis patvarkymas paruošias, atsižvelgiant į vidaus laivininkystės interesus.

—oOo—

ŠIEMET KARIŲ-PARTIZANŲ KAPUS BAIGĖ TVARKYTI VRV NUO KARO NUKENTĖJUSIEMS

SKYRIUS

„I Laisvę" Nr. 124 atspausdinta žinutė dėl žuvusių už laisvę karių-partizanų kapų puošimo ne visai atlinka tikrenybę. Pernai metą liepos mėn. pabaigoje ir rugpiūčio pradžioje Maldos Apaštalavimo mergaitės tikrai kaip žinutėje buvo paminėta, tuos kapus sutvarkė ir papuošė — apsodino vasarinėmis gėlėmis. Šiemet jos tą darbą buvo pasiėmusios ir žinoda darytų ir šiu buvo pradėjusios šį ta darytį, bet nebaigė, kadangi tą darbą gauna parduotuvė, kuriai ir yra ir Vidaus Reikalų Valdybos nuo karo nukentėjusiems šėpti skyrius.

„I Laisvę"

— Tiekimo ir Paskirstymo Įstaigos Lietuvos Generalinė Srities Maitinimo Valdybos skelbia, kad dirbantieji vėlesniomis, nakties, žiūrėjimai ir fizinį labai sunkų darbą gauna papildomas maisto korteles.

— A. Panemunės uždėjus miškuose privisu gamu daug vilko, kurie išpjauna tikninkų tvartuose gyvulius.

„KARIO" prenumeratoriams ir platintojams

„Kario" administracija gauna nemaža perlaidų, kuriose siuntėjų nepažymėta už ką pinigai siunčiami. Prašome perlaidose visados pažymėti už ką pinigai siunčiami — už prenumeratą ar už dingusiųjų karių paieškojimą — skelbimą.

Platintojai už „Kario" (pradedant Nr. 18) prašomi atsiskaityti betarpiai su Platinimo Įstaiga — Pressvertrieb, Kaunas, Duonelaičio g-vė Nr. 25.

Administracija

Kauno Didysis Teatras atostogas pradeda taip pat, kaip ir Vilniaus Miesto Teatras, nuo birželio 15 d. iki rugpiūčio 1 d. Tuo metu Kauno veiks baletas ir operetė. Kauno Jaunimo Teatras atostogauja nuo liepos 1 d. ligi rugpiūčio 15 d.

Provincijos teatrai dirbs pakaitomis. Kai Šiaulių teatras atostogaus nuo birželio 15 d. iki rugpiūčio 1 d. Panevėžio teatras veiks ir gastrioluos Šiauliuose ir Šiaulių apylinkėse. Panevėžio teatrui atostogaujant nuo rugpiūčio 1 d. iki rugsėjo 15 d., Šiaulių Teatras dirbs ir gastrioluos Panevėžyje ir kituose Aukštaitijos miestuose.

— Birželio 21 d. visoje Lietuvoje bus šiklimingai minimas 25 lavitarpinės Pagalbos diena, kurios tikslas — pagerbti visus lietuvius, kovojusius ir žuvusius už Lietuvos laisvę, prisimėti visas raudonojo teroro aukas bei štremtuosius į Rusiją.

— Praėjusį šeštadienį Svyriuose įvyko apskrities suvažiavimas ir rinkos aikštėje manifestacija. Suvažiavę vyrai Svyriuose esančių lietuviškų ir vokiškų įstaigų tarnautojai, valsčių viršaičiai ir burmistrai, apskrities bei valsčių agronomai, mokytojai, miškininkai, Kelių Valdybos bei ūkinių įmonių atstovai. Pasakė kalbas Vilniaus krašto srities komisaras Wulff ir kt. Koncerto programą atliko LSD Vilniaus Apygardos orkestras. Tą dieną Svyriuose buvo atidarytas naujas taupomoji kasa.

— Šiomis dienomis Vilniaus priešgaisrinės apsaugos mokykla šiešido antrąją ugniagesių laidą. Po šios, sudarinta trečioji laida. Be to, nuo birželio 15 d. Vilniuje bus surūoėti Vilniaus srities ugniagesiams priešgaisrinės apsaugos kursai.

— Nuo birželio 1 d. dranžiūlamasis vaikščiojimo laikas Vilniaus mieste pakeičiamas. Draudžiama vaikščioti nuo 22 val. iki 4 val.

— Per pirmąją metalų rinkliavą kovai su bolševizmu buvo surinkta Lietuvoje 324 tonos spalvotųjų metalų.

— Reicho komisaro potvarkiu, komunalinės savivaldybės įgaliojamos įvesti gėralų mokestį savo administruojamoje srityje savo finansinių reikalų padengimui. Parduodamieji gėralai, ypač alus, degtinė, minerelinial vandenys ir bendrai drėtinieji gėralai, o taip pat augalinių medžiagų sultys apkraunami mokesčiu savivaldybės naudai. Tas mokestis siekia 10% tos kainos, kurią moka vartotojas.

Atrastas Skurauzko lavonas

Gegužės 29 d. Butrimonių kapuose buvo atkastas aviacijos ltn. Skurauzko lavonas.

Ltn. Skurauzkas praeitų metų birželio 22 d. buvo su šaptu uždaviniu išsiųstas į Lietuvą. Padarytas lavonskrodimas. Alytaus aps. kriminalinė policija veda kvotą dėl jo žuvimo aplinkybių.

—oOo—

MIRĖ PARTIZANAI MEČYS NOREIKA IR KAZYS SAVICKAS

Savitarpinės Pagalbos ligoninėje po ilgos ir sunkios ligos mirė partizanas Mečys Noreika, sulaukęs vos 25 metų amžiaus. Velionis, iš profesijos šoferis mechanikas, stojo į partizanų eiles su broliu ir veikė 5-to pulko kareivinių raione. Jo buvusios vadovybės atsiliepimu, per karo veiksmus pasireiškė labai veiklial ir drąsial. Būdamas sunkus sveikatos, tuomet perėjo ir greit savo atsiguti ligoninėn, iš kurios jam nebėtuvo lemta išeiti.

— Praėjusią savaitę Kaune, Savitarpinės Pagalbos ligoninėje, mirė partizanas Kazys Savickas. Jis 1941 m. birželio 23-24 d. d. buvo sunkiai sužeistas kautynėse su bolševikais Kaune ir dėl pat savo mirties pragulėjo ligoninėje.

Gegužės 30 d. buvo šiklimingai palaidotas, dalyvaujant partizanams, LSD kariams, jo mokslo draugams — aukštesniosios Kauno technikos mokyklos mokiniams ir visuomenei. Palaidotas valstybės išlaidos ir su karine vagarba.

„I Ž."

KULTŪRA, MENAS, ŠVIETIMAS

— Telšių gimnazijos mokiniams padedant sutvarkytas priėjimas prie kankinimo vietos Rainių miškelyje. Tarp kankinimo vietos ir duobės yra liktos, kaip buvo rastos, kad visuomenė susidarytų su tikrą vaizdą.

— Nevarėnuose koncertavo, dirgento Norkzaus vedamas, Šėdos mėgėjų choras, sudarytas iš vietinės pajėgų. Choras pastrodė su turininga programa. Gautasis pelnas paskirtas Savitarpinei Pagalbai.

— Zemaičių Teatras, šėmingai savo veiddinimais pastrodęs Tolsinose ir kituose Zemaičių miestuose, pradėjo ruošti du naujus veikalus: P. Šlerio 3 veiksmų tragedją „Klasta ir meilė" ir 4 veiksmų naturalistinę pjesę — „Staigmena". Pirmąjį veikalą stato P. Gintalas, antrąjį — St. Poškus.

— St. Santvaro „Zvejai" yra ištraukti į esų teatro repertuarą. Dramą pradėjo vesti į estų kalbą A. Raniias. „Zvejus" manoma valdinti pradėdami naują estų dramos sezoną. Tai bus iš viso antra lietuvių drama, šversta į estų kalbą. Pirmoji drama — K. Binkio „Atžalynas".

— Kauno Konservatorijoje šmuikininkas Izidorius Vasiliūnas ir pianistas Andrius Kuprevičius surūoė koncertą vakara.

— Profesinių Sąjungų Centro Biuras vasaros metu organizuoja trijų mėnesių (pagrettinius) vokiečių kalbos kursus Kaune.

— Gegužės 30 d. Kauno Jaunimo Teatre Vytauto Didžiojo Universiteto choras surūoė lietuviškos muzikos koncertą ir dainos valandėlę. Programoje dalyvavo Kauno Didžiojo Teatro solistai: A. Dambrauskaitė, A. Kuntingis, smuikininkas Z. Vasiliūnas, fel. A. Dapšys ir kt. koncertmeisteris St. Gelievičius. Kitą programos dalį atlikę patys studentai: stygines studentų kvertetas, studentų tautinės šokių grupė ir V. D. Ūnr'o mergaitės. Gausi publika šiltai sutiko ir palydėjo šiuos šmuikininkus ir vokalistus.

— Šilinos sveikatos vaikai nuo 6 iki 12 metų amžiaus, o vyatingula atsiskiriamis iki 14 metų bus priimami į vasaros vaikų sanatorijas: Kačerginėje, Kulautuvoje ir Lampėdžiuose.

— Birželio 1 d. Kaune mirė varpininkas ir buvęs ilgametis Kauno mėrmistras Jonas Vilelšis. Palaidotas šiame mėnesyje. Plačiau apie jį kitame numeryje.

— Labiau pagrettinti kaulių rinkima, kaulų rinkėjams Vilniaus miesto savivaldybė skirs premijas. Siarinktieji kaulai bus sunaudojami vietos fabrikų muilo gamybai.

— Zemės Ūkio Rūmai pageidauja, kad ūkininkai ruoštųsi ir sąskaitybos vedimą nuo liepos 1 d. vėl atnaujintų, kaip kad ankstiau būdavo vedama Neprikiausomybės laikais.

— Profesinių Sąjungų centro biuras paskelbė atsišaukimą, kad šią vasarą būtų kuo daugiausia prikasta dumpių žiemai. Darbininkai raginami įsirašyti į dumpių kasimo darbus. Taip pat raginami ir ūkininkai iš savo bei nuomojamų durpynėlių prisikasti durpių, kad jos pilnai pavaduotų malkas. Visi darbininkai, nuolat durpių gamyboje dirbą, pagal Darbo ir Socialinių Reikalų Generalinio Tarėjo 1942. V. 2. potvarkį bus atleisti nuo paraėmo šaltinkinkuti Reicho karo pramonėje.

Atrastos Nerėkiškės ir Kazlų Rūdos kapinės

Kaunas Didysis Teatras atostogas pradeda taip pat, kaip ir Vilniaus Miesto Teatras, nuo birželio 15 d. iki rugpiūčio 1 d. Tuo metu Kauno veiks baletas ir operetė. Kauno Jaunimo Teatras atostogauja nuo liepos 1 d. ligi rugpiūčio 15 d.

Provincijos teatrai dirbs pakaitomis. Kai Šiaulių teatras atostogaus nuo birželio 15 d. iki rugpiūčio 1 d. Panevėžio teatras veiks ir gastrioluos Šiauliuose ir Šiaulių apylinkėse. Panevėžio teatrui atostogaujant nuo rugpiūčio 1 d. iki rugsėjo 15 d., Šiaulių Teatras dirbs ir gastrioluos Panevėžyje ir kituose Aukštaitijos miestuose.

MES ŠYPSOMĖS

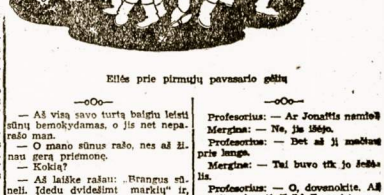

Eilės prie pirmųjų pavasario gėlių

—oOo—

— Aš viską savo turtą baigiu laisvi sūnų bemokydamas, o jis net neparašo man.

— O mano sūnus rašo, nes aš žiūrėjau gera priemonę.

— Kokią?

— Aš laiške rašau: „Brangus sūnel. Iedeu dvidešimt markių" ir, žinoma, jų neįdedu. (v).

—oOo—

Gydytojas: — Šių vaistų savo vyrui kiekvieną vakarą žuokite penkis šaukštelius.

— Bet tai neįmanoma, tamsta gydytojau.

— Tur būt, juokaujate, ponė?

— Visai ne. Mes teturime tik tris šaukštelius. (v).

—oOo—

Profesorius: — Ar Jonaitis namie?

Merginė: — Ne, jis išėjo.

Profesorius: — Bet aš jį matėjau prie lango.

Merginė: — Tai buvo tik jo šešėlis.

Profesorius: — O dovenokite. Aš šiandien ir vėl išsiblaškęs. (v).

—oOo—

— Mūsų kanarėlė labai muzikalus paukštelis. Kai tik mano žmona pradeda skambėti pianinu...

— Ji atskrenda ir tupi ant pianino?

— Ne. Ji skrenda pro langą laukan. (v).